

97
17

A NAGYVÁRADI
(KIRÁLYHÁGÓMELLÉKI)
REFORMÁTUS EGYHÁZKERÜLET

NAGYVÁRADON, 1940 ÁPRILIS 12-ÉN
A REFORMÁTUS EGYHÁZ KULTURPALOTÁJÁBAN
TARTOTT RENDKIVÜLI KÖZGYÜLÉSÉNEK

ÉS

NAGYVÁRADON, 1940 NOVEMBER 13-ÁN
A REFORMÁTUS EGYHÁZ KULTURPALOTÁJÁBAN
TARTOTT ÉVI RENDES KÖZGYÜLÉSÉNEK
ÉS BÍRÓSÁGI ÜLÉSÉNEK

JEGYZŐKÖNYVE.

AZ EGYHÁZKERÜLET
HIVATALOS KIADVÁNYA.

NYOMATOTT
A KÁLVIN KÖNYVNYOMDÁBAN NAGYVÁRADON
1941

**A NAGYVÁRADI
(KIRÁLYHÁGÓMELLÉKI)
REFORMÁTUS EGYHÁZKERÜLET**

**NAGYVÁRADON, 1940 ÁPRILIS 12-ÉN
A REFORMÁTUS EGYHÁZ KULTURPALOTÁJÁBAN
TARTOTT RENDKIVÜLI KÖZGYŰLÉSÉNEK**

ÉS

**NAGYVÁRADON, 1940 NOVEMBER 13-ÁN
A REFORMÁTUS EGYHÁZ KULTURPALOTÁJÁBAN
TARTOTT ÉVI RENDES KÖZGYŰLÉSÉNEK
ÉS BÍRÓSÁGI ÜLÉSÉNEK**

JEGYZŐKÖNYVE.

**AZ EGYHÁZKERÜLET
HIVATALOS KIADVÁNYA.**

**NYOMATOTT
A KÁLVIN KÖNYVNYOMDÁBAN NAGYVÁRADON
1941**

**A Nagyváradi (Királyhágómelléki)
Református Egyházkerület**

Nagyváradon, 1940 április 12-én, a
Református Egyház Kulturpalotájában
tartott rendkívüli közgyűlésének

JEGYZŐKÖNYVE.

JELLEN VOLTAK:

Vaday Béla hivatalára legidősebb esperes és
dr Thury Kálmán e.-ker. főgondnok elnöklete alatt:

A jegyzői karból: Csernák Béla lelkészi főjegyző,
dr Borbély Lajos világi jegyző;

A tanácsbirói karból: Debreczeni István, Papp
József, Balajthy Jenő, Jakab Viktor, Kiss Károly lel-
készi, dr Ajtay-Nagy Gábor, Bónis Elemér, dr Koczó
Jenő, Domokos László, Tereh Géza világi tanácsbírók.

Az egyházmegyék részéről:

A bányási egyházmegyéből: Nemes Elemér espe-
res, Keresztes József lelkészi, Szeles Gyula világi
képviselő.

A bihari egyházmegyéből: Vadai Béla esperes,
Telegdi József e.-m. gondnok, Könyves János, Szücs
László lelkészi, dr Sarkady Sándor, Udvarhelyi Béla
világi képviselők.

Az érmelléki egyházmegyéből: Szabó Zoltán es-
peres, Papp-Szász Lajos e.-m. gondnok, Kalmár István
lelkészi, dr Gulácsy Sándor, Kozma Lajos világi kép-
viselők.

A nagybányai egyházmegyéből: Boros Jenő esperes, dr Böszörményi Emil e.-m. gondnok, Gy. Kovács József, Sárközy Lajos lelkészi, dr Helmeczy József, Kanizsai Jenő világi képviselők.

A nagykárolyi egyházmegyéből: dr Kölcsey Ferenc e.-m. gondnok.

A nagyszalontai egyházmegyéből: Arday Aladár esperes, dr Olosz Lajos e.-m. gondnok, Juhász András, Nagy Zoltán lelkészi, dr Balogh Ernő világi képviselők.

A középiskolák képviselésében: Ligeti Imre a szatmári főgimnázium, Gálbory Erzsébet a nagyváradai leánygimnázium igazgatója.

Az elemi iskolák képviselésében: Herczegh Kálmán, Kilin Sándor, Kósa Károly, Szőke József tanító-képviselők.

Az egyházkerületi központi hivatalának tisztviselői karából: Kursinszky Kálmán tanügyi tanácsos, Kovács József pénztáros, Vargha László számvevő.

1. szám. A nagyváradai református egyházkerület rendkívüli közgyűlésének tagjai Nagyváradon, 1940 április 12-én délelőtt 11 órakor a Református Egyház Kulturpalotájában a XC. zsoltár éneklésével kezdték munkájukat. Ének végeztével Vaday Béla hivatalára legidősebb esperes imádkozott.

2. szám. Dr Thúry Kálmán e.-ker. főgondnok szíves szavakkal köszönti a rendkívüli közgyűlés megjelent tagjait. Reámutat arra, hogy a rendkívüli közgyűlés összehívását az tette szükségessé, hogy az egyházkerület tudomásul vegye a 8—1939. sz. határozattal elrendelt szavazás eredményét és a további lépéseket a szükséghez képest megtegye. Ezzel kapcsolatban megemlékszik elnöklő főgondnok arról, hogy a kerület elismerésének ügyében dr Soós István par-

lamentí képviselő, kerületi világi főjegyző értékes közbenjárásai nagyban előmozdították a kedvező eredményt, miért is kötelességének ismeri, hogy ennek megállapítása mellett a közgyűlés nevében köszönetét fejezze ki dr Soós Istvánnak. Miután Sulyok István püspök úr a kedvezőtlen időjárás következtében lakását nem hagyhatta el, a közgyűlés elnöki teendőiben Őt a hivatalára legidősebb esperes Vaday Béla bihari esperes helyettesíti.

3. szám. Az elnökség jelenti, hogy a helybeli katonai parancsnokság 1940 április 6-án kelt iratával közgyűlésünk megtartásához hozzájárult.

Tudomásul szolgál.

4 szám. Az egyházkerületi lelkészi főjegyző felolvassa a közgyűlés megjelent tagjainak névsorát.

Lásd a jegyzőkönyv elején.

5. szám. A közgyűlés alkotó tagjai közül távolmaradását kimentette Gönczy Sándor esperes, dr Szatmáry Lajos e.-m. gondnok, dr Harcsár Géza e. ker. ügyész, dr Soós István e.-ker. világi főjegyző, Peleskey Sándor lelkészi jegyző, Tereh Géza világi tanácsbíró, Bakcsiné Korbuly Irén szatmári leánygimnázium igazgatója.

Tudomásul szolgál.

6. szám. A szavazat-bontóbizottság jelenti, hogy dr Thúry Kálmán e.-ker. főgondnok elnöklete alatt Nagyváradon 1940 márc. 19-én tartott ülésében az egyházkerületi közgyűlés 8—1939. sz. rendelkezése alapján a nagyváradi református egyházkerület püspöki tisztségére beadott szavazatokat felbontotta és megállapította, hogy a beérkezett 207 érvényes szavazatból 206 Sulyok István püspökre, 1 Debreczeni István temesvári lelkészre esett, ennél fogva az abszolút szótöbbséget Sulyok István püspök nyerte el.

Az egyházkerületi közgyűlés nagy örömmel és mélységes megalégedéssel veszi tudomásul, hogy a kerület presbitériumi 207 beadott szavazatból 206 szavazattal, tehát egyhangunak tekintendő akaratmegnyilvánulással a kerületnek immár husz év óta bölcs irányítóját, Sulyok István nagyváradi lelkészt akarják az államilag elismert kerület püspöki székebe ültetni. Mielőtt azonban a közgyűlés az E. T. I. tc. 183. §-ában előirt további intézkedéseket megtenné, az 1928. évi kultusztörvény 27. § a értelmében ezen határozat útján felterjesztést intéz a kultuszminiszter urhoz azzal a tiszteletteljes kéréssel, hogy Sulyok István nagyváradi református lelkésznek az nagyváradi református egyházkerület püspökévé való megválasztását saját részéről tudomásul venni s legfelsőbb megerősítés végett Őfelsége a király elé kedvező ajánlással s a szokásos eskü kivételének alázatos kérésével felterjeszteni méltóztassék.

7. szám. A szavazatbontó-bizottság jelenti, hogy szavazatot nem küldött a bánsági egyházmegyéből Dunaszentilona, az érmelléki egyházmegyéből Erábrány, a nagybányai egyházmegyéből Nagybocksó, Tamásváralja.

A szavazatot nem küldött egyházak névsorát közgyűlésünk kiadja az esperesi hivataloknak további eljárás végett.

8. szám. Az e.-ker. Főgondnok emlékezteti a közgyűlés tagjait arra, hogy az 1939 november 20-án kibocsájtott királyi rendelet törvény 4-ik fejezete úgy intézkedik, hogy a törvényben megjelölt egyházkerületi tisztviselők az 1940 április 1-ével kezdődőleg államsegélyben részesüljenek. Ennek következtében a 33/1939. számú egyházkerületi határozattal elfogadott 1940—41.

évi költségelőirányzatnak átdolgozása szükségessé vált. Az átdolgozást a pénzügyi-bizottság a változott viszonyok figyelembevételével elvégezte és az 1940—41. költségvetési évre szóló költségelőirányzatot javaslatával együtt elfogadás végett a közgyűlés elé terjeszti.

Az egyházkerületi közgyűlés az egyházkerület közigazgatási pénztárának 1940—41. évi költségelőirányzatát, a pénzügyi-bizottság javaslatának figyelembevételével a következőkben állapítja meg:

A) Kimondja az egyházkerületi közgyűlés, hogy az egyházkerületi tisztviselők fizetésénél a 18-g.—1927. sz. határozatban lefektetett alapelveket tartja szem előtt, azaz

1. a központi hivatal tisztviselőinek fizetését — eltekintve a lakbértől, korpótléktól, családi viszonyoktól, stb. — pauszösszegben állapítja meg;

2. a fizetések alapjául az államsegélyt tekinti s ezt időről-időre kiegészíti a maga részéről megállapított pauszösszegig;

3. a tisztviselők fizetéséből az egyházkerület pénztárát csak az a javadalmi rész terheli, melyet az egyházkerület az államsegélyen felül biztosít.

B) A közgyűlés az egyházkerületi iratterjesztést a központi hivatalnak egy külön ügyosztályaként szervezi meg és ennek az új ügyosztálynak vezetésével az utazótitkári teendőiben jelenleg külső okok miatt korlátozott Orth Győző belmissziós titkárt megbizzza.

Addig is, míg az egyházkerület központi hivatalának szervezete és tisztviselőinek szolgálati szabályzata (ad. 187—1929.) a változott viszonyoknak megfelelően átdolgozást nyerne, a közgyűlés kimondja, hogy

1. az egyházkerület iratterjesztési ügyosztályát teljes erkölcsi és vagyoni felelősség mellett a belmissziós titkár vezeti, aki egyúttal az egyházkerület iratterjesztési-bizottságának előadója és jegyzője,

2. szerkeszti a Református Jövőt és az egyházkerület következő belmissziói jellegű kiadványait : a Református Könyvtár, a Református Gyermekkönyvtár, a Családi tüzhely mellett c. sorozatokat; ezeket sajtó alá rendezi és korrektori munkájukat külön díj nélkül végzi,

előterjeszti az iratterjesztési-bizottság albizottságának a kiadásra kerülő belmissziói jellegű, építő irányzatú termékeket,

ismerteti és előterjeszti az iratterjesztő-bizottságnak azokat a kiadványokat, amelyeket más kiadóktól akár csere, akár bizomány útján az iratterjesztés számára beszerezni javasol,

3. az egyházkerület elárusításra kerülő kiadványait leltár szerint veszi át, azokról leltárkönyvet vezet és évnegyedenként leltárt készít, az egyházkerület pénztárával szemben épen olyan elszámolási viszonyban van, mint az egyházkerület bármelyik lelkeszi hivatala,

gondosan eljár a sajtótermékek kiadásának előkészítése körül, az iratterjesztési termékeket propagálja, gondoskodik azok elhelyezéséről és ellenértékének beszedéséről.

Amennyiben az egyházkerület központi hivatalának belső ügykezelése egy újabb segédtisztviselő beállítását teszi szükségessé, annak munkabeosztása az ügyosztályok vezetőinek meghallgatásával a Püspök hatáskörébe tartozik.

4. Az egyházkerületi kiadványok árának megállapításánál az illetékes bizottságnak figyelembe kell vennie: *a)* a nyomdaszámlát, *b)* a 8 százalék irói tiszteletdíjat, amely összeg az írónak a mű megjelenésekor készpénzben kifizetendő, hacsak más megállapodás nem kötött vele, *c)* az egyházkerületnek 33 százalékos részesedését, amely összeg magában foglalja az adminisztrációs (8 és 5 százalékos) költséget is, miután ez a jövőben nem kezelhető külön, *d)* a 10 százalék kolportage díjat, melyet azonban a bizottság a belmissziói titkár előterjesztésére esetenként módosíthat, *e)* a nem kötelezett kiadványok után a bizottság által megállapított korrektori díjat.

C) Az egyházkerület elismertetésével nyert államsegélyre tekintettel, a közigazgatási járulékot lélekszám után 1 Leire csökkenti.

D) Gáll László iktató kérelmének, hogy államsegélyét a közgyűlés 90.000 Leig egészítse ki, fedezet hiányában elég nem tehet.

Az egyházkerület 1940—41. évi közigazgatási költségelőirányzatát a közgyűlés a következőképen állapítja meg:

I.

A) **Szükségletek:**a) *Fizetések.*

	Államsegélye	Berület	LEI
1. Püspök	223.200		223.200
2. Közig. tanácsos titkár	67.900	112100	180.000
3. Tanügyi tanácsos	84.000	96000	180.000
4. Pénzügyi tanácsos	84.000	76000	160.000
5. Számvevő tanácsos	84.000	76000	160.000
6. Belmissziói, iratterjesztési osztály főnöke	50.400	99600	150.000
7. Iktató, irattáros	30.600	29400	60.000
8. Segéd könyvelő		60000	60.000
9. Tisztviselő		30000	30.000
10. Tisztviselő		30000	30.000
11. Tisztviselő az iratterjesztésnél		36000	36.000
12. Rendes szolga államsegélye	15.000	9600	24.600

b) *Reprezentációs kiadások.*

1. Püspöknek	100.000
2. Lelkeszi főjegyzőnek	30.000
3. Világi főjegyzőnek	6.000
4. Lelkeszi aljegyzőnek	4.000
5. Világi aljegyzőnek	4.000
6. Egyházkerületi ügyésznek	10.000

c) *dologiak,*

1. Kolozsvári theológia részére	100.000
2. Nagyenyedi tanítóképző részére	30.000
3. Püspöki hivataliroda szükséglete	20.000
4. " " fűtése, világítása	15.000
5. " " takarítása	12.000
6. Posta költség	10.000
7. Fordítási díjak	5.000
8. Nyugdíjintézeti fentartói járulékokra	5.000
9. Jegyzőkönyvek nyomtatása	20.000
¹ 10. Nyomtatványok	20.000
¹ 11. Telefon előfizetések	25.000
¹ 12. Napidíjak, utiköltség	65.000
¹ 13. Kerületi könyvtár részére	10.000
¹ 14. Inspetori megbízásokra	3.000
¹ 15. Lelkeszi államsegélyeknél dologiak	30.000
¹ 16. Tanítói államsegélyeknél dologiak	10.000
¹ 17. Előre nem láthatókra	66.000

Kiadások összege: 1.893.800

B) Fedezet:

		LEI
	Kiadások összege:	1.893.800
1. Államsegélyből		639.000
2. Közigazgatási 1 Leies járulék		250.000
3. Lelkeszi kongrua után		93.000
4. Tanítói kongrua		30.000
5. Foncierától jutalék		85.000
6. „ „ kezelési díj		30.000
7. Nyugdíjintézettől		50.000
8. Elemi iskolák után		10.000
9. Jegyzőkönyvekért		40.000
10. Lelkeszi kongruából dologiakra		30.000
11. Tanítói kongruából dologiakra		10.000
12. Egyházker. kiadványok után:		
tankönyv és zsoltár jutalék	190.000	
iratterjesztésből	181.000	
Ref. Jövőtől	76.000	
Nyomtatványokból	75.000	522.000
13. Kamatokból		12.000
14. Előre nem látottakból		94.200
Összes bevétel:		1.895.200 1.895.200
		Maradvány: 1.400

9. szám. A nagyszalontai egyházmegye esperese azzal a felterjesztéssel fordult az elnökséghez a költségvetéssel kapcsolatban, hogy a díjlevelekben szereplő Korona átszámításánál a 24-es szorzókulcs helyett az egyházkerületi közgyűlés a 40-es szorzókulcsot állapítsa meg.

Egyházkerületi közgyűlésünk a Nagyszalontai egyházmegye esperesének felterjesztését leadja az egyházmegyéknek, hogy az egyházmegyék foglalkozzanak a kérdéssel és véleményüket a legközelebbi egyházkerületi közgyűlés elé terjesszék fel.

10. szám A költségvetéssel kapcsolatban a pénzügyi bizottság jelenti, hogy a belényesi református egyház az 1939—40. költségvetési év végéig különböző egyházkerületi járulékaiknak fedezetére letétbe helyezett 10,000 Leit, kérve, hogy az egyházkerületi pénztár által 9674 Leiben megállapított tartozásait a letétbe helyezett összegből az egyházkerületi pénztár vonja le és mutatkozó 326 Lei tulfizetés a belényesi református egyház 1940. évi közalapi tartozása javára számoltassék el.

A közgyűlés a kérelemnek helyt ad.

11. szám. A nyugdíjintézet végrehajtó-bizottsága jelenti, hogy megvásárolta a Nagyváradon Kossuth-utca 3-ik szám alatt, a nagyváradai 1042. számú telekkönyvi betétben foglalt és 400 négyszögöl terjedelmű ingatlant a Biharmegyei Takarékpénztártól 5,600,000 Lei vételárért és a Nyugdíjintézet nevére át is iratta. A telekvásárlás lebonyolításában dr Thúry Kálmán főgondnok mellett dr Harcsár egyházkerületi ügyész és dr Soos István világi főjegyző buzgólkodott.

Közgyűlésünk a jelentést tudomásul veszi és a telekvásárlás körül gondos előrelátással eljáró dr Thúry Kálmán főgondnoknak és dr Soos István világi főjegyzőnek köszönetet mond.

12. szám. A Végrehajtó-Bizottság javaslatára az egyházkerületi közgyűlés a Nyugdíjintézeti alapszabály 23. §-ának I. pontját az eddigi szöveg helyett így változtatja meg:

»I. Ingatlanokból«.

13. szám. A Végrehajtó-Bizottság javaslatára az egyházkerületi közgyűlés a lelkészek felemelt államsegélyéből befolyó járuléktöbbletre tekintettel a tagok helyi javadalma után előírt járulékot nem

csökkenti, hanem elhatározza, hogy a helyi javadalom után befolyó 2 százalékot a folyó 1940—41-ik költségvetési évben az özvegyek és árvák rendkívüli segélyezésére fordítja és felkéri az Elnökséget, hogy az özvegyek és árvák vagyoni állapotát vizsgálja meg és a rendelkezésre álló összeget az özvegyek és árvák vagyoni állapotának megfelelő arányban ossza ki egy bizottság bevonásával, melynek tagjai az Elnökségen kívül Arday Aladár esperes és Csernák Béla főjegyző, valamint a pénztáros és a számvevő.

14. szám. A Végrehajtó.Bizottság javaslatára

az egyházkerületi közgyűlés ki-
mondja, hogy a Nyugdíjintézet kölcsön-
kihelyezési szabályzatának a lelkész-kar
kölcsönére vonatkozó III-ik szakaszában
foglalt eljárást (7—10. §.) a Nyugdíjinté-
zet államsegélyes rendes tanító tagjaira
is alkalmazza azzal, hogy ha a kölcsön-
kérő nős, akkor a kötelezvényt és váltót
a két kezesen kívül, a felesége is írja alá.

15. szám. Az 1940. év január 23-án kelt s 1940
január 26-án meghirdetett királyi rendelet törvény a
köztisztviselők kinevezéséről, az 1940 február 23-án
kelt és 1940 február 26-án meghirdetett királyi törvény
rendelet köztisztviselők kinevezési törvényének vég-
rehajtási utasításáról szükségessé tette, hogy az egy-
házak autonómiájuk érdekében bizonyos kötelező in-
tézkedéseket sürgősen foganatosítsanak. Ennek követ-
keztében az egyházkerületi közgyűlés a fent idézett
első törvényrendelet 10. és a második törvényrende-
let 21. cikkelye értelmében az egyház által alkalma-
zott minden egyházi tisztségre vonatkozólag, amelyek
állandó javadalmazással vannak összekötve, szabály-
rendelet hatályával a következő kötelező intézkedése-
ket lépteti életbe:

1. A lelkészi, tanári, tanítói és kántori állásokat kivéve, amelyek betöltése az E. T. II. és VI. t. c. által van szabályozva, minden más állandó javadalmazással egybekötött egyházi tisztség csak pályázat meghirdetése után tölthető be. A pályázat és meghirdetés részletes feltételeit az E. T. rendelkezésének figyelembe vételével az illető egyházi testület saját hatáskörében állapítja meg.

2. A pályázat lejártja után a pályázók képesítését egy bizottság vizsgálja meg s ez a bizottság teszi meg ajánlását az állás betöltésére nézve.

3. E bizottság a következőképpen alakítandó meg:

a) az egyházkerületi tisztviselőkre vonatkozólag a bizottság az Elnökség mellett 5 választott tagból áll,

b) az egyházmegyei tisztviselőkre vonatkozólag a bizottság az Elnökség mellett 5 tagból áll,

c) az egyházközségi tisztviselőkre vonatkozólag a bizottság a presbitérium elnöksége mellett 3 tagból áll.

4. A bizottságokat a tisztviselőket alkalmazó testületek 5 évre választják.

5. A bizottságok ajánlásaikban kötelesek az 1930 január 26-án meghirdetett királyi rendelet törvény és az E. T. rendelkezéseihez alkalmazkodni.

6. A jelen szabályrendelet előtt már betöltött egyházi tisztségeket ez intézkedés nem érinti.

7. Jelen szabályrendelet az egyházhatóságokkal való szokásos közlés után azonnal hatályba lép és végrehajtandó.

16. szám. Az egyházkerületi közgyűlés az egyházkerületi tisztségekre pályázók törvényszerű számbavételére és az állás betöltésénél megkívánt törvényszerű ajánlás megtételére az 1940—44. évekre a bizottságot a következőképpen alakítja meg:

a bizottság elnöke: az egyházkerület Elnöksége, a bizottság tagjai: Vadai Béla, Arday Aladár, Pappszász Lajos, Kiss Károly, Domokos László.

Vadai Béla,
esperes, egyházi elnök.

Dr Thúry Kálmán,
főgondnok, világi elnök

Csernák Béla,
egyházkerületi főjegyző.

**A Nagyváradi (Királyhágómelléki)
Református Egyházkerület**

Nagyváradon, 1940. november hó 13-án tartott
évi rendes közgyűlésének és bírósági ülésének

JEGYZŐKÖNYVE.

JELLEN VOLTAK:

Sulyok István püspök és **dr Thury Kálmán**
egyh.-ker. főgondnok elnöklete alatt:

A jegyzői karból: Csernák Béla lelkeszi főjegyző,
dr Soós István világi főjegyző, Peleskey Sándor lel-
keszi és dr Borbély Lajos világi aljegyző.

A tanácsbirói karból: Papp József, Balajthy Jenő,
Kiss Károly lelkeszi, dr Ajtay Nagy Gábor, Bónis Ele-
mér, dr Kotzó Jenő, Domokos László, Tereh Géza
világi tanácsbirák.

Egyházkerületi ügyész: dr Harcsár Géza.

Az egyházmegyék részéről:

A bánási egyházmegyéből: —

A bihari egyházmegyéből: Vaday Béla esperes,
Telegdi József e.-m. gondnok, Könyves János, Szücs
László lelkeszi, dr Sarkady Sándor, Udvarhelyi Béla
világi képviselő.

Az érmelléki egyházmegyéből: Szabó Zoltán es-
peres, Papp-Szász Lajos e.-m. gondnok, Bónis Lajos,
Kalmár István lelkeszi, dr Gulácsy Sándor, Kozma
Lajos világi képviselő.

A nagybányai egyházmegyéből: Boros Jenő esperes, dr Bösörményi Emil e.-m. gondnok, Gy. Kovács József, Sárközy Lajos, Visky Ferenc lelkészi, Kanizsay Jenő világi képviselő.

A nagykárolyi egyházmegyéből: Gönczy Sándor esperes, dr Kölcsey Ferenc e. m. gondnok, Kovács Lajos lelkészi képviselő.

A nagy-zalontai egyházmegyéből: Arday Aladár esperes.

A középiskolák képviseletében: Ligeti Imre szatmári főgimn. ig., Bakcsyné Korbuly Irén a szatmárnémeti leánygimn. és kereskedelmi leányiskola ig., Gálbory Erzsébet a nagyváradi leánynevelő-intézet ig.

Az elemi iskolák képviseletében: Herczegh Kálmán biharpüspöki, Kósa Károly ottományi, Szőke József ombódi tanítóképviselők.

Az egyházkerületi tisztviselői karából: Kursinszky Kálmán tanügyi tanácsos, Vargha László számvevő, Kovács József pénztáros.

17. szám. A nagyváradi (királyhágómelléki) református egyházkerület közgyűlésének tagjai Nagyváradon 1940. november 13-án délelőtt 9 órakor a református egyház Kulturpalotájában a XC. zsoltár éneklésével kezdik meg munkájukat. Ének végeztével Sulyok István püspök imádkozott a következőképen:

Felséges Isten! legmagasabb gondolata és legboldogabb érzése a mindennapi élet forgatagában hánykodó embernek. Létedet, amely égő napként ragyog és világol előttünk, kimagyarázni nem tudjuk, de hogy Te vagy, Te élsz és csodálatos hatalmad és erőd betölti a teremtett mindenséget, elevenen érezzük és minden pillanatban megtapasztaljuk.

Alázatos tisztelettel, mélységes hálával és szent félelemmel állunk meg Előtted. Szemtől-szembe nem nézhetünk Veled, mert szent orcádat halandó ember élvén nem láthatja soha. De közeledben csordultig telik meg szivünk, végetlen kegyelmednek és elfogyhatatlan szeretetednek bizonyosaival.

Óh! mennyire igaz, milyen kétségbevonhatatlan, hogy Te megbünteted az atyák álnokságait a fiakban harmad és negyed iziglen. Ámde irgalmas is vagy és bűnöket megbocsájtó ezeriziglen azokhoz, akikre bűneik miatt búsulásod poharát, mindig kemény, azonban mindig igazságos ítéletedet kiöntöd.

Megaláztál és porbasujtottál minket két évtizeddel ezelőtt. Elrejtőztél kiáltó szavunk elől, mert mi is elszakadtunk Tőled. Pártos és hűtelen néppé lettünk, mint egykor választott Izraéled, összetörvén törvényeid tábláit kezünkben. Haragod föllege azonban váratlanul és nagy hirtelenséggel felszakadt felettünk és a sötét borulatból szent orcád fényessége reánkragyogott. Nagy kegyelmességed megnyitotta börtönünk kemény ajtaját és hatalmas kezed szempillantás alatt letördelte a rabság nehéz bilincseit. Jóságod visszajándékozta a szabadságot, amely nélkül nincsen élet és az életnek nincsen értelme és szépsége. Visszaajándékoztad az ősi rögöt, amelyen verejtékes munkánk után ellenség aratott, vissza a földet, amelyiknek minden barátjához ezer és ezer édes és fájó emlék fűződik. Minden csodálatos dolgaidért fogadd el, kérünk mi Urunk Istenünk megteljesedett szívünknek háláját és engedd felszállani magasságos egekbe jó illat-tétel füstjeként könyörgésünket és ragyogtasd fel szemeink előtt megengesztelődésednek fényes szivárványát, a magyar Ég és magyar Nép felett, hogy beteljük azzal a mélységes gondolattal, hogy »megbűnhődte már e Nép, a multat és jövődöt« s kérünk alázatos szívvel, hogy Szentlelked csodátevő erejét küld el hozzánk imádkozó gyermekeidre, hogy megtisztítson ezer és ezer gyarlóságunktól s meggyógyítson a hitetlenségnek halálos betegségéből, hogy ezentul élvén éljünk és örök halálba, kárhozatba ne essünk.

Most pedig, mikor örvendezésünk magasztos pillanatában ránk borul a keserűségnek sűrű fellege és szívünket átjárja élestörként a gondolat, hogy testvéreinknek százezrei még mindig a rabságnak keserű kenyerét eszik és a kibeszélhetetlen szenvedések keserű italát isszák, emelj fel minket megvigasztalva a Te nagy hatalmasságod érzetével, hogy elfogyhatatlan jóságod rájuk nézve is bizonytal elhozza a szabadulás napját. Addig is a Te vessződ és botod gyámolítsa őket, még ha a halál völgyének árnyákában járnak is.

Urunk és Istenünk fogadd el kegyelmesen imádságunkat. A Te szent Nevedre térjen dicséret, tisztesség és hálaadás most és örökkön-örökké Ámen.

18. szám. Dr Thúry Kálmán egyházkerületi főgondnok a következő beszéddel nyitotta meg a közgyűlést:

Főtiszteletű és Méltóságos Egyházkerületi Közgyűlés!

Még el sem halkultak az örömök kitörő hangjai, amelyek a mi felszabadulásunkkal széles e hazában kirobbantak, máris komoly gondok szürke teendői foglalkoztatják egyházunk munkásait.

Mielőtt azonban beletemetkeznénk a jövőnket megalapozó elhatározások előkészítésébe, legszentebb kötelességemnek tartom, hogy a hazánk megnagyobbodásának örömműncpét a mi kerületünk hivatalosai előtt, ha röviden is, de magyar szívvvel és kálvinista egyenességgel méltassam.

A közel 22 évi idegen uralom nehéz időszaka volt a romániai reformátusoknak, de a sok rossz mellett, volt jó oldala is. Megtanított bennünket az összetartásra, hithűségre, az áldozatkésziségre, amely tulajdonságok a nyomoruság ideje alatt szebb virágokat termeltek ki, mint a gondtalan életet biztosító idők. Mégis, amikor elkövetkezett a sóvárogva várt nagy nap, tuláradó boldog érzéssel tértünk vissza a szerető édes anya, Magyarország kitárt kebelére s hálát mondva az Uristen kegyelméért, megkezdtük ismét a magyar kálvinisták együttmunkálkodását. Kötelességünk azonban ezen első összejövete-lünkön hálás szavakkal emlékezni meg mindazokról, akiknek ezt az eredményekben oly gazdag változást köszönhetjük. Szálljon a mi hálánk elsősorban Horthy Miklós, Magyarország kormányzója, a céltudatos, a kemény, országépítő férfiú felé. De nagy a mi hálánk a felszabadulásunkat oly sikerrel kezdeményező és végrehajtó bölcs magyar államférfiak és a pompás magyar honvédség iránt is. Adja Isten, hogy hazánk elkerülje továbbra is a háboru borzalmas veszélyeit s annyi megpróbáltatás után rálépjen arra az utra, amely egy békésebb világ megalégedett embereinek sorsközösségébe vezetí nemzetünket.

Amikor azonban határtalan nagy öröm duzzasztja keblünket a bekövetkezett szabadulásunk felett, szomorú akkordként jut füleinkhez Romániában maradt hittestvéreinknek szivettépő jajkiáltása. Helyzetüknek teljes bizonytalansága, közülök ezreknek földönfutóvá tétele, megkeseríti a mi nagy ünnepünknek boldog hangulatát. Gondolatban és hitben velük vagyunk és

Isten gondviselésében bizva, reménykedve várjuk sorsuk jobbrafordulását. Addig is lelkiközösségünk adjon nekik erőt a súlyos kereszt elviseléséhez.

Főtiszteletü és Méltóságos Egyházkerületi Közgyűlés!

Mint említettem, az ünneplést komoly munka váltja fel a mi közületünkben. Nagy gondok és még nagyobb feladatok szakadtak reánk a hazatéréssel kapcsolatban. Ezeket én csak nagy általánosságban említhetem itt fel, mert azok részletes megvitatást és bölcs elhatározást igényelnek, de egy dolog kétségtelen, hogy nekünk mielőbb állást kell foglalnunk ezen sürgős jellegű kérdésekben, mert ezek a mi további alkotmányos életünk folytatásának és életképességünknek előfeltételeit képezik. Hogy alakul ki a mi kerületünk jogi helyzete a magyar egyetemes egyház keretében? Ez az első probléma, amellyel foglalkoznunk kell. Hiszem, hogy a közgyűlés bölcsessége tisztán fogja látni e kérdésnek minden oldalát, mert nem szabad elfelejteni, hogy a helyi érdekek mellett nagy közérdeki szempontok is figyelembe veendők.

Súlyos kérdéskomplexumot jelent a kerületünkből leszakadt részek lelki és anyagi helyzetének tisztázása. Ami ezeknek a leamputált részeknek önálló életre való berendezkedését illeti, e tekintetben elsősorban saját elhatározásuk lehet a döntő tényező. Mi csak a jó testvéri kapcsolat és hitbeli közösség belső érzése a helyzetük felett érzett mély részvét alapján tanácsadókként állhatunk mellettük s a lelki vigasz nyújtásán kívül igyekszünk a közös anyagi kérdések méltányos megoldását is tőlünk telhetőleg előmozdítani.

Nem mellőzhetem azonban a megoldandó kérdések további sorozatában felemlíteni azokat a nehézségeket, amelyek az egyházközségek és a felsőbb hatóságok fenntartása tekintetében egyelőre mutatkozni fognak. A lelkészi és tanítói államsegélyek, ha nem is rögtön, de bizonyára rövid időn belül kedvező elintézkedést nyernek. De ezek ellenére is bizonyos aggodalom él kerületünk elnökségében a nagyváradi és szatmári iskolák fenntartásának lehetősége körül. Természetes, hogy az elnökség minden lehetőt elkövet, hogy ezen intézeteknek életképességét biztosítsa, de hangot kell adnom az itt felmerülő nehézségeknek is. Súlyos kérdés a kerületi igazgatás anyagi megalapozásának kérdése is, amennyiben a román állam által e címen folyósított mintegy 700,000 Lei államsegély jelenleg hiányzik és bizonytalan, hogy a magyar állam hajlandó-e, ké-

pes-e ezt az összeget az államháztartás költségvetésébe felvenni. Az elnökség ebben az irányban is megtette a szükséges lépéseket a magyar kormánynál, de eredményről még nem számolhat be.

Nagyjelentőségű, de igen súlyos feladat lesz a kerületi nyugdíj-intézet felszámolása, illetőleg a magyar országos lelkészi és tanítói nyugdíjintézetekbe való beolvasztása. Ezt csak egy hosszadalmas és alapos számvetési munka által fogjuk tudni lebonyolítani, amelyre nézve az érdekeltek hozzászólása nélkülözhetetlen lesz.

Ebből a felsorolásból is kitetszőleg oly nagyszámu és sokoldalú munkálkodás vár a kerület vezetőségére, hogy a legközelebbi idő az átrendeződés korszakának nevezhető. Részemről csak annak a benső érzésemnek adhatok kifejezést, hogy bár nehéz munka áll előttünk és kikerülhetetlenek lesznek az átalakulással járó zökkenők, mégis boldog örömmel vállalom a legnehezebb feladatokat is, mert a magyar kálvinistának szeretett hazájába való visszatérése azokat könnyüvé és minden fáradtság elviselésére érdemessé teszi.

Most pedig egy pár percre forduljunk el az élők világától és szenteljünk egy kis időt a sorainkba kidőlt munkás testvéreink emlékének.

Kerületünk hivatalosai és volt hivatalosai közül elhaláloztak: Hegedüs Albert szalacsi lelkész, Hamar György ujszentesi, Tóth Gábor kisbányai, Surányi Lajos szalárdi nyugalmazott lelkész, Jancsó Vilmos krassófüzesi nyugalmazott lévita-lelkész, Sándor Lajos pusztajlaki tanító, Juhász Károly nagyváradi kántor, Kiss Lajos bihardiószege nyug. ig.-tanító, Kulcsár Márton ny. kántortanító. Derék szolgatársaink emlékét kegyelettel megőrizzük.

Az erdélyi testvér kerület dr Bene Ferenc ker. főgondnok személyében egy buzgó és hithű közéleti férfit veszített el, kinek halála nagy ürt jelent nemcsak a kerület életmegnyilvánulásaiban, de különösen a szűkebb pátriájában. Elhalt Nagy Sándor zilahi kollégiumi nyug. tanár és özv. Makkai Domokosné nagyenyedi tanár özvegye, dr Makkai Sándor volt erdélyi püspök édesanyja.

A tiszántuli egyházkerület súlyos egyéneket veszített el ebben az esztendőben. Elhalt dr Márk Endre ny. ker. főügyész, Rózsa Sándor nyug. ker. pénztárnok, dr Darkó Jenő bölcsészeti

professzor, dr Csikesz Sándor theológiai professzor és Görömbey Péter lelkész.

Kerületünk mély részvétellel vette tudomásul a két kerület súlyos veszteségét s a jobb hazába költözötték emlékét megőrzi.

A romániai magyar evangélikus testvéregyház nagytekintélyű pátriárka püspöke Frint Lajos is árván hagyta szeretett egyházát, amelyért husz éven át oly sok küzdelmet vivott. Nemcsak hiveinek, de a magyarságnak hálája és szeretete kísérte őt sirjába.

Súlyos gyász érte a magyar református theológus ifjakat Weiti Henry baseli konzul elhunytával. Valóságos atyai barátja volt a mi külföldön tanuló ifjainknak s áldozatkészségével nem egyszer sietett segítséget szenvedő intézményeink segítségére, amely munkájában hűséges munkatársa volt neje is, aki több ízben személyesen látogatta meg pártfogoltjait. Fájó szívvvel bucsuzunk el az elhunyttól s kegyelettel zárjuk emlékét szívünkbe.

Mindezek után meleg szeretettel köszöntöm közgyűlésünk megjelent alkotó tagjait, a közgyűlést elnöktársam nevében is megnyitottnak jelentem ki.

Közgyűlésünk Főgondnok ur megnyitó beszédét jegyzőkönyvébe iktatja s intézkedést igénylő pontjaira vonatkozólag külön számok alatt hozza meg határozatait.

19. szám. Az egyházkerületi főjegyző felolvassa az egyházkerületi közgyűlés megjelent alkotótagjainak névsorát.

Közgyűlésünk megállapítja, hogy az elnökségen kívül 40 szavazati és 3 tanácskozási joggal bíró tagja van jelen (a névsort lásd a jegyzőkönyv elején).

20. szám. Az egyházkerületi főjegyző jelenti, hogy dr Borbély Lajos világi jegyző beteg, távolmaradását kimentette.

Közgyűlésünk dr Borbély Lajos távolmaradását sajnálattal veszi tudomásul;

s megállapítja, hogy egyházkerületünknek Romániában visszamaradt területéről közgyűlésünk régi alkotó tagjai közül nem jelentek meg:

a bányai egyházmegyéből: Nemes Elemér esperes, dr Szathmáry Lajos egyházmegyei gondnok, Keresztes József lelkészi, Szeles Gyula világi képviselő,

a nagyszalontai egyházmegyéből: dr Olosz Lajos egyházmegyei gondnok, Juhász András, Nagy Zoltán lelkészi, dr Balogh Ernő világi képviselő,

a tanácsbírói karból: Debreczeni István, Jakab Viktor lelkészi tanácsbírók, a tanítók közül: Kilin Sándor.

21. szám. Közgyűlésünk a tanácskozás megkezdése előtt a következő táviratokban jelentette hódolatát Magyarország Kormányzó ura előtt és üdvözölte a m. kir. Miniszterelnököt, a vallás- és közoktatásügyi Minisztert, az Egyetemes Konvent és a tiszántuli egyházkerület Elnökségét:

*Főméltóságú vitéz nagybányai Horthy Miklós
kormányzó urnak*

Budapest.

A nagyváradi református egyházkerület 22 esztendei rabságából hazatérve, Nagyváradon 1940 november 13-án tartott közgyűléséből boldog örömmel jelenti Főméltóságod előtt hódolatát és Istentől áldást könyörög Főméltóságod életére és országgyarapító dicsőséges országlására. *Sulyok István püspök, dr Thúry Kálmán egyházkerületi főgondnok.*

Nagyméltóságú dr gróf Teleki Pál miniszterelnök urnak

Budapest.

A hazatért nagyváradi református egyházkerület Nagyváradon 1940 november 13-án tartott közgyűlése tisztelettel üdvözli Nagyméltóságodat és országépítő

munkájára Isten áldását kéri. *Sulyok István püspök, dr Thúry Kálmán egyházkerületi főgondnok.*

Nagyméltóságú dr Hóman Bálint m. kir. vallás- és közoktatásügyi miniszter urnak

Budapest.

A hazatért nagyváradai református egyházkerület 1940 november 13-i közgyűlésén tisztelettel üdvözli Nagyméltóságodat és kéri, hogy a rabság sorvasztó esztendei alatt keményen megpróbált egyházi és iskolai intézményeinket atyai szeretetében venni és támogatásában részesíteni méltóztassék. *Sulyok István püspök és dr Thúry Kálmán egyházkerületi főgondnok.*

Dr Ravasz László püspök az Egyetemes Református Konvent lelkeszi elnöke

Budapest.

A hazatért nagyváradai református egyházkerület Nagyváradon 1940 november 13-án tartott közgyűlése boldog örömmel és mély hálával üdvözli a magyarországi református egyház Egyetemes Konventjét és annak Nagyméltóságú Elnökségét. *Sulyok István püspök, dr Thúry Kálmán egyházkerületi főgondnok.*

Dr Révész Imre püspök urnak

Debreczen.

A hazatért nagyváradai református egyházkerület Nagyváradon 1940 november 13-án tartott közgyűlése boldog örömmel és testvéri szeretettel üdvözli az ősi Tiszántúli Református Egyházkerületet és főtiszteletű és méltóságos Elnökségét. *Sulyok István püspök és dr Thúry Kálmán egyházkerületi főgondnok.*

22. szám. Főgondnok ur megnyitó beszédében megemlékezett arról a nagy veszteségről, amely a testvér Erdélyi egyházkerületet érte dr Bene Ferenc egyh.-ker. főgondnok elhunytával.

Közgyűlésünk dr Bene Ferenc egyh. ker. főgondnok emlékét kegyelettel örö-

kíti meg jegyzőkönyvében és részvétéről az Erdélyi egyházkerületet jegyzőkönyvi kivonaton értesíti.

23. szám. Főgondnok ur megnyitó beszédében megemlékezett arról a veszteségről, amely a tiszántuli egyházkerületet érte dr Márk Endre főügyész, Rózsa Sándor pénztárnok, dr Darkó Jenő, dr Csikesz Sándor professzorok és Görömbey Péter lelkész elhunytával.

Közgyűlésünk az érdemdes munkások emlékét kegyelettel örökíti meg jegyzőkönyvében s részvétéről a testvér egyházkerületet jegyzőkönyvi kivonaton értesíti.

24. szám. Főgondnok ur megnyitó beszédében megemlékezett arról a veszteségről, amely a Romániai Magyar Evangélikus Egyházat érte a pátriárka korban elhunyt Frint Lajos püspök halálával.

Közgyűlésünk Frint Lajos püspök emlékét kegyelettel örökíti meg jegyzőkönyvében s részvétéről a Romániai Magyar Evangélikus Egyházat jegyzőkönyvi kivonaton értesíti.

25. szám. Főgondnok ur megnyitó beszédében megemlékezett a magyar teológus ifjak atyai pártfogójának: Welti Henrik baseli konzulnak elhunytáról, aki hűséges társaival, Berta Weltivel együtt áldozatkészen sietett tanulóifjaink és szükségét szenvedő intézményeink támogatására.

Közgyűlésünk a magyar teológus ifjak és a magyar református egyházi intézmények áldozatkész pártfogójának Welti Henrik baseli konzulnak emlékét kegyelettel örökíti meg jegyzőkönyvében s részvétéről özvegyét jegyzőkönyvi kivonaton értesíti.

26. szám. Püspök ur beterjeszti az egyházkerület 1939–40. évi szellemi és anyagi állapotáról jelentését.

Főtiszteletű és Méltóságos Egyházkerületi Közgyűlés!

A folyó évi augusztus 30-án elhangzott wieni ismeretes határozat nemcsak Magyarország életében, de közelebbről egyházkerületünk életfolyamában is mélyreható változásokat idézett elő. A trianoni békediktátumban széttépett és leigázott magyar föld Istennek végtelen irgalmából lassanként kigyógyulni kezd véres sebeiből. Az ezer esztendő magyar fazonkjai beheggednek s a levágott tagok visszahelyezkednek, mint a próféta mondja: mindegyik tetem az ő teteméhez. Ez a nagy történelmi aktus vár reánk is, mikor egyházi törvényeink rendelkezése szerint a restitució in integrumot kötelességszerűleg végrehajtjuk. Lehet, hogy e gondolat pillanatig zavarba hoz bennünket, mert két hatalmas erő hatása elé kerülünk. Egyfelől a Tiszántulnak többszázados, patinás multja, másfelől pedig a lelkünkhöz olyan közelálló jelen, amelyet lankadatlan munka és áldozat árán készítettünk elő a jövőnek egy boldogabb kor elhordozására.

De nincs helye a szentimentalizmusnak. Az adottsággal leszámolunk, abban a gondolatban, hogy megbízatásunkat, anyaszentegyházunk, hazánk nagy ügyének szolgálatában, amelynek munkálására gyarló eszközökül az Ur Isten bölcsesége és akarata bennünket kiválasztott, próbáltunk elvégezni becsülettel és hűséggel, még akkor is, ha Pál apostolnak ezen szavait vehetjük ajkainkra: Nem állítom, hogy a célt elértem volna, csak a cél felé futottam. — Minden további reflexiók helyett áttérek rövid jelentésemre.

I. Nem lenne igaz, ha azt mondanám, hogy a hátunk mögött maradt esztendőben egyházunknak s így egyházközségeinknek élete minden zavaró momentum nélkül nyugodtan folyt és folyik le. Sok megpróbáltatás várt a vezetőkre és vezetettekre egyaránt. Egyházkerületünk területe szinte a harci készülletnek izgalmas képét mutatta, ahol nemcsak a muzsáknak, de az Ur örvendetes izenetének is jóformán nem egyszer elnémulni kellett. Tornyaiinkban megszólaltak ugyan a harangok, de a gyülekezetek csak ritkult sorokban jelenhettek meg templomaikba. Egyrészük távol az otthonától, vagy katonai

szolgálatokat teljesített, vagy ügynevezett munkatáborban, éhesen és lerongyolódottan emberfeletti munkát végzett. *Lelkészeink és tanítóink*, akik legtöbbször maguk sem tudott cselekedetükért *a katonai bíróságoknak kinzó kamráiba kerültek*, folytonos izgalomban végezték napi kötelességeiket, egy pillanatig sem lévén biztonságban afelől, vajjon nem kerülnek-e nappal, vagy éjjel élet és *halál felett korlátlanul dühöngő* katonai hatalom kezébe. Gyanus volt itt minden ki aki csak élt.

Ilyen körülmények között lehetetlenné vált a felettes egyházi hatóságokra nézve a törvényszerű ellenőrzés minden vonalon. Az egyházmegyék esperesei gyülekezeteink meglátogatását vagy csak töredékesen, vagy egyáltalán nem teljesíthették. A román prefektusok megértő jóindulata nem sokat jelentett e tekintetben, mégha felkérésemre kedvező intézkedést tettek is, mert az alárendelt politikai hatóságok egyszerűen nem vették tudomásul. Ugyanezért az *esperesi jelentésekből kialakult helyzetkép nem mérlegelhető a szokott rigorozitással ma már*. Egyházkerületünk volt geográfiai területére vonatkozólag nem is nyújthat helytálló tájékoztatást. *A Királyhágómelléki egyházkerület címén ismeretes egyházi főhatóság csak elméletben, de valóságban nem létezik, amint a Tiszántuli egyházkerület hivatalos lapja is megállapítja.*

Ne méltóztassék tehát nehézményezni, ha hivatalos jegyzőkönyv kérdéseit előterjesztésemben nem követem és *csak nagy általánosságban vázolom fel* egyházkerületünknek belső és külső élet. Nem tehetek másképpen, mert a jelenlegi időben nem a megszokott nyugodtsággal és gondosan megszerkesztett esperesi jelentések állanak előttem, hanem az adottságoknak lázas izgalomban felsorakoztatott adatok, amelyekért a történetek után felelősség aligha vállalható. Így minden kérdésen felül áll, hogy azokban a gyülekezetekben, amelyek kedvezőbb helyzetben voltak, a hitélet külső megjelenésében kevesebb gátló körülménynek volt kitéve, Sőt vannak helyek, hol az csaknem *normálisnak* is mondható. A vasárnapi, — hétköznapi istentiszteletek megtartása ugy délelőtt, mint délután többé-kevésbé rendszeresnek jelezhető, legfeljebb eltolódások vagy hiányok a hétköznapi istentiszteletek megtartása körül fordultak elő. Az idő jelét azonban magán viselni látszik az urvacsorázók számának apadása, amelyet ezuttal még az is terhel, hogy a Bánsági és Nagyszalontai egyházmegyéknek ide-

vonatkozó megállapítása megismerhető nem volt (93,761). Az a letagadhatatlan tény, hogy *belmissziói munkánk* az egész vonalon: férfi és nőszövetségekben, ifjúsági egyesületekbe és vasárnapiiskolák fenntartásában nem érte el azt a magasabb szintet, amelyet már megszoktunk, nem a vezetők energiájának a hanyatlásában, hanem az elháríthatatlan akadályokban gyökeredzik. A lélek a nehéz viszonyok között is hevitett, amit feltétlenül igazol *híveink szociális áldozatkészsége, amellyel könnyeket törölt, erőtlenekeket erősített és eszmények felé emelt*. A többi román impérium alatt maradt Bánsági és Nagyszalontai egyházmegyék vonatkozó adatainak *hiányában* szegényeink és szegény iskolásaink részére legalább is *félmillió leit nyújtottak* segítségül gyülekezeteink. *A nagyváradí Árvaházat fejlődésének útján tovább vezettük s ugyancsak a nagyváradí Szegényház és Gyermekotthon a kívülről jövő korlátolt viszonyokban is evangéliumi munkát teljesített*. Sőt gyülekezeteink nemcsak saját egyházközségeik részére hozták meg ősi hitők erejéből tekintélyes anyagi áldozataikat, 1,218,057 Lei, hanem az egymás terhét hordozzátok bibliai elv tiszteletben tartása mellett, jelentékeny összeggel járultak a testvér-gyülekezetek és egyetemes intézményeknek szükségük kielégítéséhez. *Figyelemre méltó adományozások* történtek Élesden, hol néhai *dr Ujfalussy Sándor* örököse 20,000, Mezőtelegden özv. Gál Istvánné Sági Eszter 420,000 Lei értéket adományozott, Nagyváradon Kocsis Géza vegyész mérnök 10,000 Lei, Kisbáonyban Palády Mihály és neje 12,000 Lei, Nőszövetség pedig 12,000 Lei, Máramarosszigeten dr Nádor Henrikné urasszony 10,000 Lei, Szatmáron Nőszövetség 10,000 Lei, Szatmárnémeti egyházközségnek Paksy Gergely volt főgimnáziumi tanár, főgondnok 32.400 Lei, ugyancsak ő a szatmári egyházközségnek 37,000 Lei, Hermán László 10,000 Lei hagyatékoltak, illetve adományoztak. Emelkedett gondolkozásu hittestvéreink cselekedetei nemcsak arra méltók, hogy lelköknek nemes megmozdulását jegyzőkönyvünk lapjára felvezessük, hanem azt az elháríthatatlan kötelezettséget is róják reánk, hogy *köszönetünket és elismerésünket megfelelő módon tudomásunkra hozzuk*.

Bár ma már közismert, mégis úgy gondolom, hogy ebből a püspöki jelentéséből nem szabad hiányoznia annak a nagy-szerű cselekménynek, hogy a *szatmári* nemes egyházközség a léleknek megható indításából önkéntes adományok útján

külteleki szép templomát felépítette és azt 1939. őszén magasztos céljának ünnepélyesen át is adta. Felemelő jelenség ez, fényes bizonyság az Istennek végtelen kegyelméből, hatalmas fárosz a múlt és a jövő felé, hogy az az ősi erő, az a mélységes hit, ha lángra kap, milyen csodálatos dolgokat hoz létre szemeink előtt.

Ugyancsak itt említem meg az *erdőhegykiszjenői egyház* felemelő vállalkozását, hogy szintén nehéz időkben nagy áldozatos készséggel az örökkévaló Istennek új templomot épített fel, amely nemcsak évtizedeken, hanem talán évszázadokon át is beszélni fog a késői utókornak, a jelenlegi évek szinte emberfeletti vállalkozásáról. Hálás vagyok a gondviselő Isten iránt, hogy mindkét helyen az ünnepi szolgálat elvégzésére nekem erőt adott. Mindnyájunknak buzgó könyörgése hat fel a magasságos egekre, hogy az Örökkévaló ereje és kegyelme, minden pusztító vihar minden időben védje meg ezt a két nagy alkotást és a gyülekezet apraján-nagyján és kicsinyein legyen az Ur dicsősége és áldása. Nekünk pedig sohase essék ki elménkből a nagy francia hittudósnak az a szava: »Kis dolgokból nagy eredményeket hozni ki, Istennek műve«.

II. Egyházközségeinknek külső élete, részint az ismeretes közállapotok, részint az időjárás mostohasága miatt jóformán minden nyugodt és céltudatosabb *építőmunkát lehetetlenné tett. A külső kereteket az adminisztrátráló egyház a maga szerveivel a lehetőségig betöltötte ugyan*, amennyiben gyűléseket tartott, ha azt a politikai hatóság megengedte, vagy halaszthatatlan ügyek kikövetelték, de komolyabb egyházépítő munkára képtelenek voltak. Az egyházi *adó*-terheket is kivetették, előírták, de a *beszédésnek* már számtalan akadály jelentkezett szinte naponként, aminek következménye visszatükrözik abban a kétségtelen jelenségben, hogy *lelkészeink és tanítóink, valamint a közigazgatási járulékok kifizetése elmaradt*. Ezt a hiányosságot sem a lelkészi, sem a folyó évi április 1-től folyósított alamiznaszerű államsegély nem pótolhatta, mert az élet-standard szinte naponként szökik elképzelhetetlen magasba és a felszabadulásunk napjától kezdve a *kongrua fizetése is kimaradt*. Közbelépésünk folytán azonban a magyar állam előzékenysége kilátásba helyezte az *elmaradt államsegélynek úgy a tanítók, mint a lelkészek részére való megadását a folyó év végéig*. Egyházkerületi elnökségi közbelépésünk nemcsak személyes érintkezés folyamán sürgette ezt

a magas Államkormányánál, hanem mostmár az u. n. Státok is a katonai hatóság kezében vannak, sőt tudomásom szerint itt-ott a leendő államsegély terhére előlegek is adtak ki.

Az egyházközségek *tőke*-vagyonára: ami ezidőszerint is készpénzben és magtári alapokban áll, körülbelül *tízmillió értéket* képvisel s ezt többé-kevésbé presbitériumaink egyházi törvényeink rendelkezésével megfelelően takarékpénztári betétben vagy kötvényekben őriztetik. Szabálytalanságokról e tekintetben újabb jelentés hozzám nem érkezett. Tudott dolog, hogy anyagi elsovadásunk sehohsem engedte meg, hogy ütötköpött *egyházi épületeinket* ujakkal cserélhessük fel. Jó, ha tatarozásokkal a bajon segíthetünk. Egyházközségeink az épületek javítására az elmúlt esztendőben 1,232,770 Leit fordítottak, míg az *új épületek* emelésére 588,275 Leit használtak fel. A *tűzbiztosítások* rendben vannak.

III. A megváltozott helyzetre tekintettel, anakronizmusnak tünnek fel, ha iskoláink életével az erre vonatkozó külön jelentésem kivül, e helyen is intenzívebben foglalkoznám. Mindössze statisztikai adatok nélkül egész általánosságban annyit említek fel, hogy iskoláinkban ha nem is zavartalanul, de elég nyugodtan folytak a tanítások, mintha az illetékes állami hatóság e részben enyhítette volna a két évtizeden követett álláspontját. Az iskoláztatás céljaira a legközelebbi múlt esztendőben is zúgolódás nélkül hozta meg magyar kálvinista népünk nagy áldozatát, mert az elemi és középfokú iskoláinkban a vallástanításra közel *10 millió leit fordított*, ha felmérjük azt a kétségtelen ténnyt, hogy e nélkül az áldozat nélkül szörnyű romlás hullámzott volna magyar református egyházi életünkön keresztül, elismerésünket nem tagadhatjuk meg áldozatkészségükért és hálásak lehetünk az Ur Isten iránt, hogy népünket és bennünket erre a teherhordozásra méltóztatott.

Az iskolai tanítás és nevelés eredményének megbirálásánál abszolút mérték használása nem volna jogos és igazságos. *Tanáraink és tanítóink megtették azt, amit emberileg lehetséges volt*, de a körülményekben és viszonyokban rejlő nagy akadályokat utjokból félremozdítani képtelenek voltak. Szépen hangzanak a nagy pedagógiai elvek és felemelő lehet az az ideális iskolai berendezés, amelyről felelős pedagógusok beszélnek, de azok a román impériumban görnyedő magyar kálvinista iskolákba és azok tudós mestereihez érthető és ismert okokból eljutni nem tudtak. Amit adtak, azt elismeréssel és

köszönettel fogadjuk és tulhajtott igénylések elől visszalépünk. De hisszük, hogy felszabadulásunk nagy ténye és az ennek folytán elkövetkező kedvezőbb körülmények minden tekintetben alkalmat nyújtanak nekünk arra nézve, hogy hiányainkat pótoljuk és a magyar református kultúra ápolása és hordozásában *olyan* megbízható tényekké válhassunk, mint amilyenek azok, akik a volt trianoni határokon belül a magyar református népnevelést nálunk ideálisabban kezelték és vezették. Itt egy nagyon komoly gondolatra kell ráirányítanom egyházkerületünkön kívül is az illetékesek figyelmét. Az a *szatmári főgimnázium*, mely minden magyar református embernek szívéhez nőtt. Ez a tanintézet századokon keresztül fényes cselekedetekkel írta be nevét a magyar református ügy történet lapjaira, hiszen Hazánk északkeleti részében mindenkor valóságos kulturmissziót teljesített. De nekem úgy tetszik, s talán objektív ez az én megállapításom, hogy elébb a nagy világháború véres vihara, majd utóbb a román impérium fojtogatásai következtében ez az Intézet alapjaiban megrendült és anyagi ereje bizonytalanná vált. Biztos vagyok abban, hogy a magyar állam vállalni fogja ősi Tanintézetünkkel szemben a legmeszebbmenő anyagi és erkölcsi kötelezettséget. Nyilvánvaló azonban, hogy e tekintetben nekünk kell előljárni és mindezekelőtt az Intézet fentartására szilárd alapot kell építeni, fentartó hatóságát léltreérthetetlenül megteremteni és Egyházunk falain belül is minden lehetőt meg kell tenni arranézve, hogy ez az Intézet visszanyerje belső és külső erejét Hazánk és Egyházunk dicsőségére. Részemről csak azt sajnálom, hogy csak utolsó időkben láttam tisztán azokat a lelki ügyeket, amelyeket a szatmári főgimnázium utjából el kell háritani, de amit már én nem tehettem meg, azt nálam hivatottabb erő bizonyára elvégezni fogja.

IV. *Népmozgalmi* adatainknak felsorolásával nem fárasztom Egyházkerületünk becses figyelmét, mert ezek az adatok, ha máskor nem, de most 100 százalékban az adott viszonyok között értéktelenek volnának. Husz esztendővel ezelőtt, mikor Egyházkerületünk mesgyéit a történelem megvonta és amikor a százados múlt emlékeinek hatása alatt legalább a lelki kapcsolatokat megtartani akarván hosszú küzdelem után, mint külön Egyházkerület helyzetünkben ezen a területen 250 000 lelket tartottunk nyilván az 1910. évi magyar népszámlálás figyelembevételével. Lehet, hogy részint az expatriálások, ré-

szint pedig más egyéb okoknál fogva, ilyenek tekintem a Románia belső részében való önkéntes és kényszer beköltözéseket, ezt a számot az idő változtatta, de viszont azt is, mint valóságot fogadani el, hogy ezen idő alatt a természetes szaporodás útján ez a létszám ma is fennáll. Meggyőződésem, hogy az a körülmény, hogy a lelkészeink által bemutatott nyilvántartások szerint a gyülekezetek létszámában változás, még pedig hanyatlás következett be: aligha valóság, — ezt pedig igazolom azzal, hogy mennyire lehetetlen számeltolódások következnek be, ha egyházközseinkben nem szakemberek utasítása szerint végeztetünk népszámlálásokat, mintahogy tettük 1934-ben. Egyébként pedig ez ma már nem is lényeges, mert a magyar Állam bizonyára rövid idő alatt népszámlálást fog a változott viszonyok miatt megtartani és az a körülmény, hogy ma a püspöki jelentés nem tud beszámolni helytálló számokkal a különböző statisztikai adatokban, az lehet hiányosság a jelentésben, de nagyobb következményeket maga után semmiképpen sem vonhat. Talán még mindig jobb, mintha odavetett számokkal akarnék tényeket, valóságokat leszögezteni.

Főtiszteletű és Méltóságos Egyházkerületi Közgyűlés! A közelmúlt nagyszerű történeti változások folytán ez az én utolsó püspöki jelentésem. Méltóztassék megengedni, hogyha visszatekintek a múlt eseményeire, mint a Királyhágómelléki Egyházkerület határai között egyik vezető állást elfoglaló elnök, jól eső érzéssel állapítom meg, hogy nagyon sokszor éreztem minden emberi gyöngeség mellett is, egyházkerületünk hivatalos és nemhivatalos tényezőinek megbecsülő jóindulatát és támogatását. Hálás vagyok a szeretetnek eme kétségtelen megnyilatkozásáért és mivel én azokért semmit nem adhatok mást, mint a legforróbb köszönetet és a leghálásabb emlékezetet, kérem kegyeskedjék ezeket e pillanatban elfogadni azzal a buzgóságos könyörgéssel, hogy Egyházkerületünk tagjai összesen és egyenként az örökkévaló Isten minden áldásával, ezt a jelentést pedig tárgyalásra elfogadni méltóztassék. Főtiszteletű és Méltóságos Egyházkerületnek atyafiságos szeretettel

Nagyváradon, 1940 november 7.

alázatos szolgája:

Sulyok István
püspök.

Egyházkerületi közgyűlésünk megindult lélekkel hallgatta meg Püspök ur jelentését, amelyben a közel 22 esztendei rabságunknak utolsó ugyan, de leg-sulyosabb, mégis a szabadító Isten kegyelmét hirdető boldog esztendejéről számolt be s a statisztikai adatok nélkül is hű képet adó jelentést egész terjedelmében jegyzőkönyvébe iktatja;

köszönetet mond Püspök urnak, Krisztus pátriárka korban álló jó vitézének, hogy a nehéz időkben ébren őrködött, töretlen erővel munkálkodott, bátran harcolt egyházunkért és intézményeinkért, azoknak a lelkészeknek és tanítóknak, akik a gonosz álomként tovatünő idegen uralom alatt megcsufoltatásokat, testi kínzásokat szenvedtek, nyomorgattattak és gyötörtettek, bilincseket és börtönt viseltek, de el nem csüggedtek, hit által jó bizonytságot nyertek, a szenvedésekben és megpróbáltatásokban állhatatosságukért, hűségükért elismerését nyilvánítja,

megnyugvással hallja, hogy a zaklatásokkal teljes napok alatt is voltak helyek, ahol az egyházi élet a maga megszokott keretei között zavartalanul folyhatott s egyházunk tagjainak áldozatkészsége tekintélyes anyagi segélyek nyújtásában, könnyeket törölő szociális cselekedetekben nyilatkozott meg s rendeli, hogy a jelentősebb adakozóknak jegyzőkönyvi kivonaton adassék tudomásul köszönete és elismerése.

Isten áldását kéri a templomot építő szatmári és erdőhegyi egyházra, legyen mindkét templom századokon át az Ur dicsőségének hajléka,

kéri és buzdítja az egyház lelkipásztorait, tanítóit, presbiterit, hogy szolgál-

latukat a szabad magyar hazában még fokozottabb buzgósággal töltsék be Isten dicsőségére,

reménységgel várja, hogy a Magyar Állam lelkészeink és tanítóink államsegélyének kérdését előzékenyen intézi el és az egyház s nemzet érdemes szolgálójának munkáját hazatérésök után méltó megbecsülésben részesíti,

utasítja a lelkipásztorokat, hogy a román uralom alatt eltöltött két évtized történetét megírják és 1941 január 31-ig az esperesi hivatalokba beküldjék,

az esperesek pedig az egyházmegyénként összegyűjtött történeti anyagot 1941. február végéig a püspöki hivatalba felterjesszék, hogy azok a levéltárban a jövő számára megőriztessenek,

egyházkerületünk munkáját a mai nappal nem tekinti lezártnak s a kebelbeli egyházak, iskolák, intézmények gondozása a hazatérés után is egyházkerületünk feladata mindaddig, amíg a zsinat másként nem határoz s Püspök urat és Főgondnok urat biztosítja, hogy felelősségteljes tisztök hordozásában kerületünk bizalma mindenkor szeretettel áll mellettök.

27. szám. A folyó évi április hó 12-ik napján tartott közgyűlésünk 6. szám határozatával megállapította, hogy a királyi Rendelet törvénnyel szervezett nagyváradi református egyházkerület püspökéül abszolút szótöbbséggel Sulyok István nagyváradi lelkész választotta meg. Az egykerületi közgyűlés erről a maga jelentését illetékes helyre eljuttatván, Románia hivatalos lapjának 1940. május 24-iki számában megjelent a választást megerősítő királyi rendelet.

A magyarországi református egyház egyetemes konventje 18—1940. határozatában meleg testvéri ér-

zésekkel üdvözölte Sulyok István, egyházkerületünk újonnan megválasztott püspökét.

Közgyűlésünk a történeti események nyilvántartása céljából mindkét iratot levéltárba helyezni rendeli.

28 szám. Az elnöki megnyitóból és a magyarországi református egyház egyetemes konventjének 1940 október 14-én hozott 428. és 433. számú határozataiból örömmel hallja közgyűlésünk, hogy a közel 22 esztendei elszakasztatás után Isten akaratából végre elérkezett a várva-várt boldog hazatérés,

s midőn hazatérésének áldott tényét jegyzőkönyvében megörökíti,

alázatos lélekkel magasztalja az Urat a nagy kegyelemért, hogy annyi szenvedés és megpróbáltatás után visszavezérli kerületünket a magyarországi református egyház édes anyai ölére, a tiszántuli református egyházkerület testvéri közösségébe s hálás szívvel köszöni a gondviselő Istennek, hogy a rabság nehéz esztendei alatt atyai jósággal őrködött fellette és Lelke által ugy munkálkodott benne, hogy a nagyváradi egyházkerület ugy egyházi, mint nemzeti nagy értékeinket védelmező vihart-álló bástya lehetett,

a hazatérő gyermek és testvér boldog örvendezésével köszönti a magyarországi református egyházat s benne a tiszántuli egyházkerületet, amelyeknek szent közösségéből kitépetett s köszöni nekik, hogy az elszakasztatás esztendei alatt nem szüntek meg bizonyrágot tenni elfogyhatatlan szeretetüktől,

fájdalmas érzésekkel emlékezik meg a bánási és nagyszalontai egyházmegyék rabságban maradt gyülekezeteiről s az

isteni igazságszolgáltatásba vetett ren-
dithetetlen hittel imádkozik értök ; »Hozd
vissza Uram a mi foglyainkat«. Zsolt.
126, 4.

29. szám. Tárgy: A nagyváradai ref. egyházke-
rületnek a tiszántuli ref. egyházkerületbe való vissza-
térésével kapcsolatos intézkedések az egyetemes
konventnek Budapesten 1940 október 11-én kelt 424.
számu határozata folytán.

A nagyváradai ref. egyházkerület,
amikor örvendező lélekkel veszi tudomá-
sul az anyaegyházkerülettel történt
jogi egyesülését és tudomásul veszi a
konvent fenti számu határozatában fog-
lalt intézkedéseket a visszatéréssel kap-
csolatban felmerülő közigazgatási kér-
dések előkészítésére, egyben szükségét
látja a következő intézkedéseknek meg-
tételét is:

1. Kéri mindenekelőtt a tiszántuli
egyházkerületen keresztül is az egyete-
mes zsinatot, hogy a kerületnek felszá-
molására és a tiszántuli kerületbe való
tényleges beolvasztására egy és fél évi
átmeneti időt megállapítani méltóztassék.
Ezen idő alatt köteles a kerület nemcsak
a Romániában visszamaradt részekkel
való viszonyát minden irányban rendezni,
hanem a kerületi nyugdíjintézetnek fel-
számolását, az országos tanítói és tanári
nyugdíjintézettel való jogviszonyát, to-
vábbá a központi tisztviselők nyugdíj-
ügyét is rendezni. Mindezen munkálatok
elvégzésére a közgyűlés saját kebeléből
egy bizottságot küld ki, amely az elnök-
ség elnöklete alatt Csernák Béla lelkeszi
főjegyző, dr Soos István világi főjegyző,
Arday Aladár és Boros Jenő esperesek,
Pappszász Lajos, dr Kölcsey Ferenc

egyházmegyei gondnokok, Kiss Károly lelkészi és dr Kotzó Jenő világi tanácsbíróból és dr Harcsár Géza kerületi ügyész tagokból alakíttatik. Ezen bizottság a fenti ügyekben a közgyűlés helyett és annak hatáskörében jár el.

2. A közgyűlés tisztelettel kéri oly zsinati határozat meghozatalát is, hogy az egy és fél évi átmeneti idő alatt, amely 1941 január 1-től számítandó, a nagyváradai egyházkerület a maga igazgatását teljesen tartsa meg, tehát mint kerület intézze a saját önkormányzati ügyeit, de az egyetemes konvent és az országos zsinat rendelkezései szerint.

Az ezen területen 1940 augusztus hó 30-a előtt érvényben volt egyházi törvények, zsinati határozatok, szabályrendeletek az átmeneti idő alatt hatályban maradnak.

3. Tekintettel továbbá arra, hogy az egyetemes konvent fentjelzett határozata egyebek közt ezt a kijelentést tartalmazza: »Egy későbbi időpontban tárgyalás alá veszi a tiszántuli egyházkerület esetleges megosztásának kérdését«,

tekintettel továbbá a debreceni Protestáns Lap 1940 november 2-iki számában dr Révész Imre püspök urnak e tárgyban kifejtett véleményére, mely szerint

»szívvel lélekkel helyesli a tiszántuli egyházkerület két, esetleg három részre való tagolását«,

»Minthogy a nagyváradai egyházkerület visszatérése kapcsán új alkalom és új indítás adódik ezen probléma mélyreható és minden oldalról való megvizsgálására, mert az óriási egyházkerület nem csupán hivatali adminisztrációja is,

annál inkább pásztori és missziói felügyelete, igazgatása és irányítása, iskolai kormányzása jóformán évről-évre dögöggöbb, lassubb és egyre jobban kihagyó szívverésü lett«,

tekintettel végül arra, hogy a 20 esztendő szívós küzdelemmel kiharcolt és jól megszervezett új kerülettel nemcsak az egyetemes református egyház, de maga a magyar nemzeti eszme is egy harcedzett, ellenálló, értékes végvárat nyert, tekintettel arra, hogy a bécsi döntés következtében Nagyvárad újból határváros lett Magyarország kebelében és így a nagyvárad magyarpüspökség a románság közeli tömegeivel szemben mindkét irányban közvetlenebb hatás elérésére alkalmas, mint a nagyterjedelmű, központilag is távoleső tiszántuli egyházkerület, megemlítve még azt is, hogy kerületünk közvéleménye csaknem egyhangulag a kerületi megosztás mellett foglal állást, közgyűlésünk felül-emelkedve minden személyi és helyi érdekeken, már most szót emel a tiszántuli egyházkerületnek minél gyorsabb megosztása érdekében ;

hogy ez a megosztás minő módon és minő területi határok között eszközöltessék, erre nézve a közgyűlés egyedül a zsinat határozatát tartja illetékesnek.

30. szám. Püspök ur jelentése elemi iskoláink állapotáról.

Főtiszteletü és Méltóságos Egyházkerületi Közgyűlés!

Ha érzéseimre hallgatnék, jelentésemet az elmúlt iskolaévről nagyon rövidre foghatnám: utolsó éve volt egy szomorú korszaknak, elmúlt, említés se történjék róla többé.

De a történelmi folytonosság megkívánja, hogy beszámoljak erről az időszakról is.

Bizonyára a külpolitikai események visszhangja volt az, hogy iskoláink helyzetében a tanügyi kormányzat intézkedéseinek tükrében jelentékeny enyhülés mutatkozik. Folytatólagosan 1940 augusztus 31-ig kaptuk a tanítói államsegélyt változatlanul havi 251,593 leu összegben. A költségvetési év végén a költségvetési maradványból még külön kaptunk 335,448 leut. A tanítói államsegélyt továbbra is úgy osztottam szét, hogy az alapösszeg Leu 2712 volt, s öt ízben esedékes egyenkint a Leu 138.— ötdéves korpótléket számítottam. E szerint a legkisebb segély volt Leu 712.—, a legnagyobb Leu 1402.— havonként. A költségvetési maradványból kapott összeget az 1940 márciusi állapot szerint egyenlő Leu 1400-as részletekben adtam ki.

Rendszeresebben kapták iskoláink a községi hozzájárulást is a dologi szükségletekhez. A tavalyi Egyházkerületi Közgyűlés után jutott tudomásunkra, hogy erre nézve a belügyminisztérium félremagyarázhatatlan utasításokat adott az alárendelt hatóságoknak. Az új költségvetési évben ezeket az utasításokat megismételték.

Az új elemi iskolai törvény, amint azt már tavaly jelentettem, megadta a lehetőséget arra, hogy a tanító felebbezzen az igazságtalan ellenőrző látogatási megállapítások ellen. Lehet, hogy ez okból változott meg lényegesen a látogatási jegyzőkönyvek hangja s megállapítások sokkal tárgyilagosabbak voltak, mint az előző években.

Kedvezően döntött a Minisztérium a kényszernyugdíjazott tanítók ügyében is. Előbb a kényszernyugdíjazott tanítók ötven százalékanak halasztást adott az iskolai év végéig, utóbb a kényszernyugdíjaztatásra vonatkozó rendeletet teljesen visszavonta. Visszavonta azt a rendeletet, amellyel az egy-egy tanerőre eső tanu ólétszámot negyvenre korlátozta. Számos iskolának visszaadta a nyilvánossági jogot — mint az a hivatalomat felkereső ellenőrző közeg nyilatkozatából megállapítható volt — főként politikai meggondolásokból. Mindezek a jelek arra engedtek következtetni, hogy a légkör enyhülésével elérkezett a magánoktatási törvénynek a felekezeti oktatásra vonatkozó törvénnyel leendő helyettesítésének ideje, ezért összes sérelmeinket kiküszöbölő törvénytervezetet készíttettem s terjesztettem a magyarság képviselői elé, azonban ennek tárgyalására már nem került a sor.

Ez az érem egyik, hogy úgy mondjam, hivatalos oldala.

A nem hivatalos oldal egészen mást mutat. Az alantas közegek nagyon sok helyen minden lehetőt megtettek iskoláink sanyargatására. Tanítóinkat sok helyütt odáig üldözték, hogy csak szökésben találhattak menedéket. Minden igaz ok nélkül hadbiróság elé hurcolták őket s heteken keresztül tartották vizsgálati fogságban. A hadbirósági marasztaló ítéletek több tanító életlehetőségét fenyegették. A hadizónában megtagadták tanítóinktól a tartózkodási engedélyt. Állásuk elcserélésére kényszerítették a tanítókat minden reájuk bizonyítható vétség nélkül. Napirenden voltak a házkutatások. Iskoláinkat lefoglalták katonai célokra, tanítóinkat hónapokon keresztül munkaszolgálaton tartották, megbénítva ezzel a tanítás menetét. Folytathatnám még a helyi szervek erőszakoskodásainak felsorolását — az érem másik oldalának bemutatását.

Ha az évek hosszú során át előterjesztett elemi iskolai jelentéseimen végig gondolok, hálatelt szívvel kell megköszönöm Isten segedelmét, hogy erőt adott a kitartásra s elemi iskoláink megtartásában kifejtett fáradozásaimat azzal jutalmazta meg, hogy ugyszólván veszteség nélkül vezethettem őket vissza a magyarországi egyetemes református egyházba. Átvettem a visszatért területen a román uralom kezdetén 106 iskolát 193 tanerővel, ezek közül elveszítettük a megszállás éve alatt a következő iskolákat: Apátkeresztur, Hegyközszentimre (2 tanerős), Erdőszáda (ezt a fentartó hosszas és pedig teljesen kétségbeejtő helyzetben is folytatott küzdelme ellenére), Erdőd, Pusztadaróc, Sárközujlak — megszüntettek egyébként tovább működő iskoláknál további 18 állást, összes veszteség tehát 6 iskola és 25 állás. Ezzel szemben új iskolát nyitottunk 4 helyen, összesen 7 tanerővel s már régebben működő iskoláinkban szerveztünk 19 tanítói, összesen 26 új állást. Ez utóbbi számban Nagyvárad 9, Szatmár 6 tanerővel szerepel, mind a két helyen a megszünt tanítónőképző egy tanerős iskoláját fejlesztettük. Így végső eredményben két iskolával van kevesebbünk s egy tanítói állással több, mint a román megszállás előtt. Ennek az eredménynek elérésében egyaránt munkatársaim voltak az iskolafentartó egyházak, amelyek vállalták a súlyos terheket, az iskoláztató szülők, akik rábeszélés és zaklatás ellenére kitartottak a református iskola mellett, a lelkészek, akik mint iskolaszéki elnökök, gyakran saját anyagi érdekeik elhanyagolásával tartották ébren egyházaink érdeklődését az iskola iránt, az esperesek, akik alkal-

mas és alkalmatlan időben intettek, feddtek, buzdítottak béketűrő kitartással, — de főként munkatársaim voltak a tanítók s az erejükön felülálló munkára rendelt tanítónők, akik rendületlen kitartással állottak az első vonalban, őrlődtek az állami ellenőrzés és református magyarságukhoz való ragaszkodás malomkövei közt, hurcolták a szegénység keresztjét és a munka igáját zugolódás nélkül. Nekik köszönhető elsősorban, hogy a 22 esztendő s ostrom nem tudta megdönteni a református magyar iskola falait. Hogy milyen díjazásért végezték ezt a munkát — előttem van a hiteles felértékelés alapján összeállított kimutatás: a visszatért 194 tanító összes fizetése, helyi jövedelem, kerületi segély és államsegély címén, 10 százalék nyugdíjárulék és 5 százalék személyzeti adó levonása után kitett 542.122 leut havonként, azaz egy-egy tanító átlagos havi jövedelme volt a lakáson kívül 2796 leu.

A bekövetkezett változás nagy örömét nem rontották meg, de józan mérsékletre intettek azok a súlyos gondok, amelyek felmerültek. Első volt az, hogy tanítóink elhagyták állomáshelyüket s átmentek az államhoz. Nem vizsgálom indokaikat. Voltak közöttük olyanok, akiknek távozását sajnáltam, annál is inkább, mert anyagi szempontból a felekezeti tanítók bizonyára nem szenvednek hátrányt az államiakkal szemben. Voltak, akik bizalommal feltárták előttem helyzetüket s olyan indokokat hoztak fel, amiket el kellett fogadnom. Eleinte meg akartam akadályozni tanítóink tömeges távozását, hiszen legalább 40—50 tanítóink hagyta el állását. De aztán egy magasabb szempont miatt bele kellett nyugodnom távozásukba. A református iskola megy a maga jól kitaposott ösvényén. Ha új is a tanító, régi az egyház s a maga több évszázados hagyományával formálja a kezdő tanítót. Ilyeneket pedig tömegesen lehet találni az anyaországban. Viszont a mi begyakorlott tanítóinknak helyi tapasztalataira, talán épen román nyelvtudására szüksége volt a most szervezkedő magyar állami iskolának. Ezért azt tanácsoltam tanító nélkül maradt egyházközségeinknek, hogy keressék meg a kapcsolatot az anyaországbeli tanító- és tanítónőképzőkkel s onnan igyekezzenek utánpótlást szerezni. A beérkező jelentésekből úgy látom, hogy iskoláink tanerőkkel való ellátása, legalább ideiglenesen, biztosítva van.

Súlyos gond volt számomra a tanterv kérdése is. Hosszas megfontolás és a két tanterv összehasonlítása után arra az eredményre jutottam, hogy a román tanterv elejtésével a ma-

gyar tantervet vezettessen be, kivéve a történelmet. Itt szükségesnek láttam a román tanterv szerinti haladást, azaz a hazai történelemnek rendszeres tanítását a III. osztálytól kezdve. Külön hangsúlyoznom kellett ennél a pontnál a megtanult román történelmi hamisítások kiküszöbölését, valamint az egész tanításban hiányzó hazafias nevelés pótlását úgy külsőségekben (magyar Himnusz, Szózat, Hiszekegy), mint az ismeretekben (magyar fődradz, magyar történelem). Érzelmiekben, remélem, pótolni valónk nincs.

A tanterv kérdésével kapcsolatban megoldást nyert a tankönyvek kérdése is. Meghagytam az I. osztályban a saját kiadása ABC-s könyvet, az összes osztályokban vallástani kézikönyveinket, a hiányzó VII. osztályos vallástani kézikönyvet pótoltam a kerületi konfirmációs kátéval, a többi tankönyv mind a magyarországi Konvent kiadványa. Az iskolai nyomtatványokról is úgy intézkedtem, hogy a meglévő készleteket használjuk el, a kifogyottak helyett azonban kellő időben a konventi kiadványokat fogjuk bevezetni. Tankönyvekről és iskolai nyomtatványokról különben részletesebb beszámolót ad a tankönyvkiadó bizottság.

Tanítóink anyagi helyzetének javítása céljából is közbenjártam illetékes helyeken. Ennek eredményeként ígéretet kaptam arra, hogy szeptember, október, november hónapokra visszamenőleg nemcsak eddigi államsegélyt fizetik ki, hanem azt úgy egészítik ki, hogy a tanítóknak a helyi jövedelmen felül megmaradjon 120 pengő havi fizetés-előleg, jövőben pedig ezeket a segélyeket mindaddig előre meg fogják kapni, amíg a katonai kormányzat marad. Annak megszüntével minden reményünk meg van arra, hogy a közoktatásügyi kormány az anyaország mintájára fogja rendezni úgy a tanítók fizetését, mint nyugdíjügyét beleértve a mostanáig nyugdíjazott felekezeti tanítók nyugdíjügyének felülvizsgálását is.

Egyik súlyos aggodalmam szerencsére teljesen alaptalannak bizonyult. Meggondolatlan rémlátók olyan híreket kezdtek terjeszteni, hogy iskoláink el fognak népteledni, mert hiszen ma már az állami iskola is magyar tannyelvű. Híveink ragaszkodása — mint azt reméltem is — rácsáfolt ezekre a híresztelésekre.

A szokások statisztikai kimutatások a visszatért területekről még nem érkeztek be hiánytalanul, ezért utólag hivatalos lapunkban fogom közzétenni az összesítést.

A Romániában visszamaradt iskolák száma: 27, 52 tanerővel. Hozzávetőleges növendéklétszám a múltban 2.505.

Visszatért iskoláinkba az 1940—41. tanévben az eddig beérkezett jelentések szerint kb. 20 százalékkal több növendék iratkozott be, mint tavaly. Remélem, hogy ez a létszámemelkedés állandó marad. Az államhatalom, amely eddig ellenségesen állott velünk szemben, a jövőben messzemenő támogatását igéri és meg is fogja adni. Tanítóinknak és iskolafentartóinknak ez a támogatás ne szolgáljon ürügyül a múltak érdemeire hivatkozó tétlenségre, hanem indításként arra, hogy iskoláink, melyek a múltban nehéz viszonyok közt küszködve tudták teljesíteni kötelességüket, a jövőben külsőleg és belsőleg, felszerelésben, tanítási eredményben, módszerben, keresztyén szellemben és magyar hazafiasságban valóban minta-iskolák legyenek.

a) Egyházkerületi Közgyűlésünk Püspök úr jelentését elemi iskoláink állapotáról tudomásul veszi.

b) Hálát ad az Istennek, hogy iskoláinkat megtartotta az elmúlt 22 esztendőben, erőt és kitartást adott hivatalosainknak és híveinknek a kitartásra s megvédte őket a kislelkű csüggedéstől.

c) Különösen köszönetet mond tanítóinknak az emberi erők határát érintő két évtizedes áldozatos munkájukért.

d) Felhívja a tanítókat arra, hogy a hazafias nevelés hiányait úgy külsőségekben, mint ismeretekben a nevelésük alatt álló növendékeknél pótolni igyekezzenek.

e) Felhívja az iskolafenntartókat arra, hogy a megszüntetett tanítói állások visszaállítása céljából a lépéseket tegyék meg úgy, hogy azok legkésőbb a jövő tanév elején megnyithatók legyenek. Ahol pedig ennek a szüksége fennforog, gondoskodjanak az iskolák fejlesztéséről.

f) Külön is jóváhagyó tudomásul veszi Püspök úr átmeneti intézkedéseit,

tanterv, tankönyvek és iskolai nyomtatványokra nézve.

g) Felkéri Püspök urat, hogy ugy a katonai kormányzat idején, mint a végleges rendezésnél minden rendelkezésre álló eszközzel szorgalmazza tanítóink fizetésének kiegészítését az állami tanítókéval egy színvonalra.

h) Felkéri Püspök urat, hogy már most gyűjtse össze az 1918—1940. között nyugdíjazott református felekezeti tanítókra és özvegyé vált felekezeti tanítónéokra vonatkozó adatokat, s tegyen a tanügyi kormányznál előterjesztést nyugdíjuk sürgős felülvizsgálatára ill. megállapítására.

i) Nagy szeretettel és meghatottsággal gondol azokra az iskolákra, fenntartóikra, vezetőikre és növendékeikre, akik visszamaradtak. Más helyen intézkedik arra nézve, hogy a tankönyv és az iskolai nyomtatványok raktára milyen mértékben álljon rendelkezésükre.

31 szám. Püspök ur jelentése középiskoláink állapotáról.

Főtiszteletű és Méltóságos Egyházkerületi Közgyűlés!

Középiskoláink közül az 1939—40. tanévben működtek: a Szatmári Fiuliceum, a Nagyvárad és Szatmári Leánygimnázium. Nem működtek a Máramaroszigeti Liceum és a Szatmári Kereskedelmi Leányliceum.

Mint sajnálatos tényről, most utoljára kell beszámolnom arról, hogy felsorolt középiskoláink 1939—40-ben nem kapták vissza nyilvánossági jogukat, ismételt kéréseink ellenére sem, bár ismételten igazoltuk, hogy épület, felszerelés mindenütt kifogástalan állapotban van s a tanári testületek kötelességüket hivatással teljesítik. Egyedül a Nagyvárad Leánygimnázium kapta meg a nyilvánossági jogot az I. osztály számára 1941. szeptember 1-től kezdve. Az utolsó magánvizsgálaton ennél az

iskolánál egyik hivatását teljesen félremagyarázó tanárnő olyan botrányos magaviseletet tanusított, hogy az általa megállapított eredményt miniszteri rendelettel kellett helyesbiteni. A többieknel a magánvizsgálat rendben folyt le. A három középiskola összesített eredménye a következő: (1930—40. tanév) Vizsgázott összesen: 386 növendék, átment év végén: 253, a javító vizsgán: 113, összesen: 366 (az osztályozottak 94·8 százaléka), osztályisméltésre bukott 20 (az osztályozottak 5·2 százaléka), beiratkozott növendék közül: 14 kimaradt (a beiratkozottak 3·5 százaléka). Mindezek a számok magukban akár jók, akár kielégítőek, nem mutatják tanáraink és növendékeink munkájának eredményét.

A trianoni határok eltörlése köztünk és az anyaország közt örvendetes változást hozott középiskoláink életében. Először a nagy felszabadulást a nyomasztó zsarolási rendszer alól. A román kormánytényezők a felekezeti középiskolák szegénységének sziklájából a munkanélküli jövedelem forrását tudták fokoztatni az ő embereik számára. A Nagyvárad Leánygimnázium összeállította, hogy a két évtized alatt 1 millió leunál nagyobb harácsot fizetett a vizsgáztató bizottságoknak s ugyanannyit a reánk erőszakolt idegen tanárnőknek. Ezt a szomorú áldozatot meg kellett hozni a többi középiskoláknak is. A szünetelő Máramarosi Gimnáziumnak meg az épületét tették tönkre a benne elhelyezett idegen intézmények.

Régóta szünetelő iskoláink újra megnyitották kapuikat. A Szatmári Kereskedelmi Középiskola ez évben első osztályát nyitotta meg s fokozatosan fog kiépülni négy osztályossá. A Máramarosszigeti Liceum a négy alsó osztállyal nyílt meg s így fog tovább fejlődni 8 osztályossá. A növendéklétszám is kedvezően alakult, legalább is az első osztályokban. A beiratkozott tanulók összlétszáma a Szatmári Főgimnáziumban: 375, szemben a tavalyi 233-al, a Máramarosszigetiben: 104 (tavaly nem működött), a Szatmári Leánygimnáziumban: 186 (az előző évben 71), a Nagyvárad Leánygimnáziumban: 143 (volt 96), végül a Szatmári Kereskedelmi Leányközépiskolában 35 (tavaly nem működött).

A magyar tanulmányi tervezet szerint a liceumok pedagógiai irányu szakiskolák s ezért a szatmári és a Máramarosszigeti liceumoknak nevüket a magyar tervezet szerint meg kell változtatniok s az Igazgatótanácsoknak el kell dönteniök, milyen iskolákká kívánnak átalakulni. A leánygimnáziumok,

tekintettel a tervbevett polgári iskolai reformra, egyelőre megtartják a leánygimnázium nevet és jelleget. Mindenütt a tanárok javaslatára az igazgatótanácsoknak kell eldönteni, hogy milyen átmeneti tanterv szerint tanítanak ez évben. Remélhetőleg a szörnyű nyomás alól felszabadult középiskoláinkat a jövőben nagyobb számmal fogják felkeresni református gyermekeink. Megszűnik az a sajnálatos jelenség, amit egy évtizeden keresztül a legnagyobb aggodalommal figyeltem, hogy t. i. református tanulóifjúságunk alig alig végezte el a 8 középiskolát, ezzel megszűnt az értelmiség kellő utánpótlása s ez volt egyik oka annak is, hogy most az újjáépítés munkájában nem vehettük ki részünket számarányunknak megfelelően.

Egyházkerületi közgyűlésünk Püspök ur jelentését középiskoláink állapotáról tudomásul veszi.

Felhívja az igazgatótanácsokat, hogy fokozott figyelemmel kísérik a középiskolák munkáját s ha az átmenet nehézségeket okozna, azok elhárításáról kellő időben gondoskodjanak.

Az iskolák helyzetében beálló minden számottevő mozzanatról értesítsék a Püspöki Hivatalt.

Az eddig még be nem küldött költségvetéseket a tavalyi fizetések alapján azonnal készítsék el és terjesszék be, megjegyezve, hogy felszerelés pótlására költségvetésükbe csak a multhatatlanul szükséges összegeket vegyék fel.

32. szám. Püspök ur jelentése internátusaink és szeretetintézményeink állapotáról.

Működtek a következő Internátusok és Szeretetintézmények :

1. A Szatmári Főgimnázium internátusa. Az internátusban állandóan elhelyezett növendékek létszáma 1939—40. tanévben 56 volt. Jelenleg a növendékek száma 93.

2. A Nagyvárad Leánygimnázium internátusában 1939—40. tanévben: 49 növendék lakott. Ez évben a létszám: 30. Még ez a csökkent létszám is, a máskülönben mintaszerűen beren-

dezett intézetben, észrevehető tulzsufoltságot idéz elő. Különösen rossz hatást kelt az, hogy az ebédlő a pincében van. Feltétlenül fel kell venni a jövő programába a szükséges helyiségek felszabadítását, annál is inkább, mert az internátus nemcsak a saját gimnáziumunkba járó növendékek számára is otthont nyújt.

3. A nagyváradai egyházközség iparostanuló Otthonában a bentlakók száma állandóan növekszik.

A növendékek létszáma 1939 szeptember 30-án volt: 59, 1940 november 1-én: 62. Ebből 55 iparos-, 2 kereskedőtanonc, 5 pedig az állami gépipari felsőiskola tanulója.

Díjfizetés szempontjából:

5 növendék ingyenes,
1 növendék kedvezményes,
4 növendék féldíjas.

1939 november 1 óta az ételmezés, mosás, takarítás a felügyelő lelkész irányítása mellett házikezelésbe vétetett és eddig nagy megtakarítást eredményezett.

Ma egy tanuló napi ételmezése 24 leibe kerül.

Felügyelő lelkész kérésére a növendékek közvetlen felügyeletére a bizottság egy VIII. o. gimn. diákot állított be 1940 augusztus 1-től kezdve.

4. A Nagyváradai Lorántfy Egyesület árvaháza az 1939—40. évben 28 árvát gondozott, 17 fiút és 11 leányt. Apátlan-anyátlan árva volt: 6 fiu, 2 leány, együtt: 8, félárva 11 fiu, 9 leány, együtt: 20.

Mint a szülei házat keresték fel az Árvaházat a már kikerült, felnőtt árvák is, az élet mostohasága hajtotta őket, iparostanulóul szegődötésük nehézségekbe ütközött, hová menjenek? Így segítettünk a múlt évben különféle képen az Árvaházból kikerült iparostanulókon.

Az Árvaház közvetlen vezetői az árva-anya és a diakonissza testvérek.

Ellátásuk polgáris, egyszerű és tápláló.

Nehézségek gördültek ez évben a vidéki természetbeni adományok küldése elé, de az elmaradt természetbenieket bőven pótolták a nyaralás javai és az u. n. 10 dekás adományok.

Az adományok értéke fokozatosan az elmúlt évben: 97.600 leura emelkedett.

Az árvák egészségi állapota egész év folyamán kielégítő,

sőt jó volt, iskolai tanulmányi előmenetelük 2—3 gyengébb gyermektől eltekintve: jó.

Az Árvaház nagy feladatát az a szomorú tény igazolja — mindennél jobban, hogy az elmúlt évben az elnökség nem adta közre a szokásos felvételi hirdetőt, mert szinte naponként érkeztek kérvények: augusztus 15-ig: 18, szeptember 1-ig 24 kérvényező a megüresedő két helyre.

A Szatmári Leánygimnázium vidéki növendékeinek elhelyezéséről a Tanítók-házával kötött megegyezés útján gondoskodott.

Mindenütt a fejlődés jelei mutatkoznak, az egészségi, tanulmányi és fegyelmi állapot kielégítő s így megnyugvással jelenthetem, hogy internátusaink teljes mértékben teljesítik feladatukat.

Az eddigi eredménytelenség ellenére is, kénytelen vagyok felhívni a figyelmet arra, hogy Nagyvárad középiskolai fiu-internátus, Szatmárnémeti középiskolai leányinternátus nélkül meg nem lehet. Fel kell tehát újból hívni, hogy — esetleg az anyaországi intézmények bevonásával — gondoskodjanak az említett internátusok felállításáról.

a) Egyházkerületi közgyűlésünk Püspök jelentését internátusaink állapotáról tudomásul veszi.

b) Ismételten felhívja a nagybányai és nagykárolyi egyházmegyéket, hogy tegyék tanulmány tárgyává középiskolai leányinternátus létesítésének lehetőségeit Szatmárnémetiben s forduljanak szükség esetén az egyetemes magyar ref. egyház intézményeihez támogatásért.

Ugyanígy felhívja az érmelléki és bihari egyházmegyéket középiskolai fiu-internátus létesítésére Nagyváradon.

c) Felhívja a nagyváradi egyházközség figyelmét arra, hogy a leányinternátusnak a régebben is internátusi célokat szolgáló helyiségeket bocsássa rendelkezésére a növendékek megfelelőbb elhelyezése céljából.

33. szám. Pénzügyi-Bizottság közgyűlés elé terjeszti tudomásvétel és jóváhagyás végett a számvizsgáló-bizottság által is felülvizsgált közigazgatási pénztár 1940 március hó 31-én lezárt számadását.

1. Egyházkerületi közgyűlésünk a Pénzügyi-Bizottság javaslata alapján az egyházkerület által kezelt alapokról, nyilvántartási számlákról, hivatalos kiadványokról, u. m. vallástani kézikönyvek, kis- és nagybetűs zsoltár, abc, árvaházi képesnaptár, hivatalos lap, iratterjesztés, Református Jövő, iskolai és közigazgatási nyomtatványról elkészített számadásokat, ugyancsak a közigazgatási pénztár zárszámadást tudomásul veszi, azokat jóváhagyja és az egyházkerületi pénztárnoknak a felmentést a szokásos fenntartással megadja. Közgyűlésünk megnyugvással veszi tudomásul, hogy az ügykezelés rendes és kifogástalan volt és az egyes számlák az előző évhez viszonyítva általában további fejlődést mutatnak fel.

2. Bár a számadásból az állapítható meg, hogy a különböző címen nyilvántartott járulék-kintlevőség összege csökkent mintegy 5225 P 55 f. ennek ellenére a kintlevőség még mindig nagy és éppen ezért közgyűlésünk nyomatékosan felhívja az érdekelt egyházközségeket kötelezettségeik teljesítésére, figyelmükbe ajánlván az érdekelteknek már e tárgyban korábban hozott közgyűlési határozatok rendelkezéseit és azoknak következményeit.

Közgyűlésünk tudomásul veszi, hogy elnökségi intézkedés folytán nem iratott elő az elmúlt költségvetési évben a közgyűlés 9—1939. sz. határozatában beszedni elrendelt lélekszám utáni 6 filléres

zsinati költség, miután nyilvánvaló volt, hogy a zsinat a folyó költségvetési évben nem ül össze.

4. Arra való tekintettel, hogy a számvizsgáló-bizottság egyik tagja román területen maradt, közgyűlésünk a számvizsgáló-bizottságot Szabó Zoltán érmeleki e. m. lelkész-esperessel egészíti ki.

34. szám. Pénzügyi-Bizottság előterjeszti a törvényelmi változás folytán továbbra is Romániában maradt egyházközségek különböző járulék címen fennálló tartozásra vonatkozó részletes kimutatást, miután annak adatai több vonatkozásban érintik a közigazgatási pénztárt.

Egyházkerületi közgyűlésünk tudomásul veszi, hogy a Romániában visszamaradt egyházközségek közigazgatási járulék címen 157,869 leivel, kulturtaxa címen 221,197 leivel, zsinattartási költség címen 30,483 leivel, elemi iskolai tanulók járuléka címen 7258 leivel, tüzdíj címen 169 leivel, jegyzőkönyvek árába 820 leivel, hivatalos lap előfizetési díjában 7380 leivel, hirdetésekért 976 leivel, kulturadó címen 41.423 leivel és nyugdíjintézeti fenntartói járulék címen 114,558 leivel, összesen tehát 686.874 leivel tartoznak, figyelmen kívül hagyván azokat a követeléseket, amelyekkel közvetlenül a lelkészi hivatalok tartoznak iratterjesztési kiadványokért, nagy- és kisbetűs zsoldárokért, vallástani kézikönyvekért, abc-ért, naptárért, közigazgatási és iskolai nyomtatványokért és végül a Református Jövő 1940 szeptember hó 1-ig kiküldött példányszámaiért. Közgyűlésünk elrendeli a vonatkozó részletes kimutatásoknak egy példányban való megküldését a bánsági és nagyszalontai esperesi hiva-

taloknak, felhíván egyidejűleg az érdekelt esperesi hivatalokat arra, hogy a kintlevőségeket az egyházközségektől és a lelkészi hivataloktól szedjék be, a befolyt összegeket kezeljék letétként, hogy majdan a végleges elszámolás alkalmával mindezek a kintlevőségek késedelem nélkül rendezhetők legyenek. E célból elrendeli, hogy az esperesi hivataloknak a püspöki hivatal küldje meg a részletes kimutatások egy-egy példányát. Végül közgyűlésünk elrendeli, hogy a követelés az idő közben megjelent 7250—1940. M. E. számú rendelet értelmében a magyar Nemzeti Banknál jelentessék be a püspöki hivatal által.

35. szám. Tárgyaltatott a költségvetési év időpontjának megváltoztatása a változott viszonyok következtében.

Egyházkerületi közgyűlésünk a Pénzügyi-Bizottság előterjesztése alapján alkalmazkodik a magyarországi törvényes rendelkezésekhez, amelyek szerint az egyházközségek és egyházi intézmények költségvetése a naptári évvel kezdődnek és végződnek, — erre való tekintettel elrendeli az egyházkerületi közigazgatási pénztárnak és a nyugdíjintézeti pénztárnak 1940. évi december hó 31-vel való lezárását és a vonatkozó számadások elkészítését. Ugyanakkor utasítja a kebelbeli egyházközségeket, hogy egyházi számadásaikat ugyancsak 1940. évi december hó 31-vel zárják le és költségvetéseiket pedig a következő naptári évre vonatkozóan készítsék el és tárgyalassák le a presbitériumok által. E határozatról miheztartás végett értesíttetnek az esperesi hivatalok, hogy

ennek alapján további intézkedéseiket megtehessek.

36. szám. Tárgyaltatott a szigeti Liceum földbérleti ügye.

Dr Harcsár Géza egyházkerületi ügyész jelentése, mely szerint a szigeti Liceum tulajdonát képező simapusztai haszonbérlet közel 60.000 pengő haszonbérrel van hátralékban, amely összeget úgy akarja rendezni, hogy 20.000 pengőt e hó elején törleszteni óhajt, 25—30.000 pengő erejéig felajánlja megvételre a simapusztai ingatlanokra beszögélő 27 hold földet, olyképen, hogy ennek az ára a haszonbérletből leszámíttassék s így cirka 15.000 pengővel adós marad a jövő gazdasági év végéig, a kerületi közgyűlés által tudomásulvételükkel azzal, hogy a közgyűlés megbizsa az egyházkerületi elnökséget, hogy a Liceum igazgatótanácsával egyetértésben, saját legjobb belátásuk szerint mindent kövessenek el, hogy ezen nagyszögű haszonbér bármely formában behajtottassék és a jövőben ily természetű haszonbér hátralék ne álljon elő. Az egyházkerület közgyűlése mármost felhatalmazza az elnökséget, hogy az igazgatótanácsot utasítsa, hogy szükség esetén biztosítási végrehajtás útján gondoskodjék a követelés fedezetéről és tegye meg a szükséges többi intézkedéseket is.

37. szám. Tárgyaltatott a máramarosi Ref. Liceum tulajdonjogi ügye.

Az egyházkerület közgyűlése mindenekelőtt tudomásul veszi dr. Soós István egyházkerületi főjegyzőnek, mint a Liceum ellen folyamatban levő tulajdonjogi

perben a püspökség által megbízott ügyvédnek jelentését, aki bejelentette, hogy a Ghibu Unisifor egyetemi tanár által a román állam nevében a máramarosszigeti bírósághoz, mint telekkönyvi hatósághoz, beadott azon kérést, hogy a szigeti Liceum tulajdonát képező ingatlanok irattassanak át a román állam nevére, a telekkönyvi rendtartás 168-ik paragrafusa alapján, a máramarosszigeti járásbíróság, mint telekkönyvi hatóság, olyképen intézte el, hogy a szigeti Liceum tulajdonát képező ingatlanok tulajdonjogát átirta Máramarosmegye nevére, továbbá, hogy ez ellen a végzés ellen felebbezéssel élt ugy a Püspökség, mint a Liceum igazgatósága, hogy ezen felebbezés elintézése jobb időkre várva, állandóan elhalasztódott, miglen az utoljára kitűzött október 28-iki tárgyalás már beleesett az örvendetes felszabadulás idejére, köszönettel tudomásulveszi és egyben elfogadja azon javaslatot, hogy a szigeti Liceum függőben levő tulajdonjogi ügye birói uton rendeztessék, miért is utasítja a Liceum igazgatótanácsát, hogy mihelyt a polgári közigazgatás bevezetésével a rendes bírósági ügymenet megindul, kérje sürgősen az ügy letárgyalását a máramarosi m. kir. Törvényszéktől s a kitűzendő tárgyaláson kérje, hogy a kir. Törvényszék a járásbíróságnak, mint telekkönyvi hatóságnak, azon határozatát, amellyel a tulajdonjogot átirta a megye javára, semmisítse meg és a szigeti Liceum eredeti tulajdonjogának elismerése mellett, az eredeti telekkönyvi állapotot állítsa helyre.

38. szám. Pénzügyi Bizottság beterjeszti az egyházkerületi Közigazgatási Pénztár 1941-ik naptári évre vonatkozó költségvetést tárgyalás és jóváhagyás végett.

Egyházkerületi közgyűlésünk az előterjesztett költségvetés részleteiben való tárgyalás rendjén a változott körülmények következtében 1940. évi költségvetéssel szemben több tétel törlését vagy csökkentését tartotta szükségesnek s ennek következtében a szükségleti rovatban törölt a tanügyi tanácsos fizetéséből 120.000 leit, két tisztviselő fizetését 30—30.000 leiben, folytatólag a kolozsvári Theologia részére eddig fizetett 100.000 leit, a nagyenyedi Tanítóképző részére fizetett 30.000 leit, fordítói díjak címén 5000 leit, inspektori megbízatásért 3000 leit, lelkészi államsegélyek dologi kiadása címén 30.000 leit, tanítói államsegélyek dologi kiadása címén 10.000 leit. A fedezeti rovatban csökkentetett az állampénztártól kiutalásra kerülő központi államsegély összege 118.200 leivel, a lelkészi kongrua után 1 % címén 93.090 lei, tanítói kongrua után 1 % címén 30.000 lei, lelkészi kongruából dologiakra 30.000 lei, tanítói kongruából dologiakra 10.000 lei, tankönyv és zsolttár jutalékból 65.000 lei, az iratterjesztés jövedelméből 46.000 lei, a Református Jövő jövedelméből 26.000 lei, hivatalos nyomtatványok jövedelméből 25.000 lei, kamatok jövedelméből 4000 lei, előre nem látottakból 60.000 lei. Ugyanakkor elrendeli a közigazgatási járuléknak lélekszámonként 3 leiben és az elemi iskolai tanulók járulékának 6 leiben való előírását, illetve beszédét, változatlanul hagyván az 1 leies kulturtaxát és az 50 banis tanulmányi segélyt.

E változások figyelembe vételével egyházkerületi közgyűlésünk a közigazgatási pénztár 1941. naptári évre szóló költségvetését 1,652.115 lei bevételi főösszeggel, 1,651.800 kiadási főösszeggel és 315 lei várható felesleggel elfogadja, azt megerősíti és felhatalmazza az Elnökséget, hogy a kiutalásokat a költségvetés rovatainak megfelelően teljesítse. Ugyanakkor elrendeli, hogy az egyházközségek különböző címen előirt járulékaikat az 1941-ik naptári évre költségvetéseikben e határozatnak megfelelően vegyék fel és szolgáltatassák be az egyházkerület pénztárába.

39. szám. Nyugdíjintézeti végrehajtóbizottság közgyűlés elé terjeszti az egyházkerületi nyugdíj és özvegy és árva gyámintézet 1940 március hó 31-én lezárt számadását, amit a számvizsgáló bizottság is felülvizsgált.

1. Egyházkerületi közgyűlésünk a számvevői és vizsgálóbizottsági jelentésből jóleső érzéssel állapítja meg, hogy a nyugdíjintézet zárszámadása rendben volt, az ügykezelés körütekintő gondossággal történt. Mindezeknek figyelembevételével közgyűlésünk a zárszámadást a maga részéről is tudomásul veszi, azt jóváhagyja és a pénztárnoknak a felmentvényt a szokásos fentartással megadja. Közgyűlésünk tudomásul veszi, hogy a nyugdíjintézet tőkéje az elmúlt költségvetési évben 2,211.544 leiel gyarapodott, ami nagyban hozzájárult az intézet teljesítőképeségének fokozásához.

2. Közgyűlésünk tudomásul veszi, hogy a nyugdíjintézeti tőke állaga a költségvetési év végén 10,866.971 lei volt, amely összegnek mintegy háromnegyed-

része jó jövedelmező ingatlanokban fekszik. E vagyonon kívül nyilvántartatik hátralékos kintlevőségként 1,383.803 lei, amely összegből 861.704 lei, ama visszamenőlegesen érvényesített szolgálati évek tagdíját képezi, amiket a tanítói kar az alapszabály rendelkezése szerint megfizetni kötelezett. Tudomásul vétetett, hogy a hátralékok beszedése rendszeresen folyik.

3. A micskei, halmii, tamásváraljai ombódi, érkeserüi és paptamási egyházközségek presbitériumait közgyűlésünk az egyházkerületi ügyészi hivatal által nyomtatékosan felszólítja tartozásaiknak záros határidőn belül való rendezésére, figyelmeztetvén az érdekelteket a törvényes következményekre. Közgyűlésünk elrendeli, hogy az egyházközségi kölcsönök okiratai az egyházi képviselők, tehát lelkészek, gondnokok által is aláírandók.

4. Közgyűlésünk elrendeli, hogy a nagypénteki perselypénzek beszédésénél az esperesi hivatalok szigoruan alkalmazkodjanak az alapszabály 23. §-ának 4. pontjában előirt rendelkezéshez, amely határozottan kimondja, hogy az összegyűlt perselypénz nem lehet kevesebb a gyülekezet lélekszáma után számított 10 baninál.

40. szám. Nyugdíjintézeti Végrehajtó bizottság bejelenti a történelmi változás folytán Romániában visszamaradt nyugdíjintézeti tagokat és a velük szemben fennálló követeléseket.

Közgyűlésünk meghatottsággal veszi tudomásul, hogy tagjai sorából 51 lelkész és 64 tanító maradt Romániában. Tudomásul veszi, hogy a nyugdíjintézeti pénztár 256.858 lei lelkészi, 123.736 lei tanítói,

összesen tehát 380.594 lei tagdíjtól esik el a folyó költségvetési évben és ugyanakkor az érdekelt egyházközségek 91.264 lei fentartói járulék beszolgáltatástól mentesülnek, úgy, hogy ennek következtében 471.858 lei előirt tagdíj és fentartói járulék vár törlésre a folyó költségvetési évről. Ezzel szemben miután a nyugdíjintézet pénztára ez évi szeptember hó 30-ig kifizette a Romániában élő nyugdíjas lelkészek, özvegyek ellátmányát és neveltetési segélyét, így a folyó költségvetési évről 120.500 lei az az összeg, ami a folyó költségvetési évről a visszamaradt lelkészeket, özvegyeket és árvákat megilletné. Eme kötelezettség teljesítésére szolgál az általuk befizetésre váró, de nyugdíjintézetünk által törlésbe teendő tagdíj és fentartói járulék.

Közgyűlésünk tudomásul veszi a Végrehajtó bizottság ama bejelentését, hogy a Romániában visszamaradt lelkeszi és tanítói kar tagjai 186.950 lei, magánadósok pedig 242.222 lei kölcsönösszeggel tartoznak a nyugdíjintézet pénztárának.

Közgyűlésünk kénytelen a nyugdíjintézet kebeléből kibocsátani mindazokat a tagokat, akik Romániában visszamaradtak és ugyanakkor elrendeli, hogy az érdekelt tagokról készítsen a gazdasági ügyosztály a folyó évi szeptember 1-iki állapotnak megfelelő pontos kimutatást, feltüntetvén úgy a tagokkal, mint az egyházközségekkel szemben fennálló tagdíj és fentartói járulék tartozást, nemkülönben a kölcsönkép fennálló követelést is, úgy, hogy abban az esetben, ha a nyugdíjintézet vagyoni helyzete elszámolásra kerül ezen elszámolás az adatok figyelembe vételével ejtessék meg.

Közgyűlésünk tudomásul veszi, hogy

a Romániában visszamaradt nyugdíjasok és özvegyek ellátmánya ez évi szeptember 30-ig kiegyenlítést nyert és hogy az ellátottak közül 3 nyugdíjas lelkész és 7 özvegy kerül törlésre.

Közgyűlésünk e határozatot megküldi a vonatkozó kimutatásokkal együtt a bán-sági és nagyszalontai egyházmegye esperesi hivatalának azzal a határozott rendelkezéssel, hogy a tagdíjakat, fenntartói járulékokat és kölcsön kintlevőségeket az érdekeltektől az államsegély szétosztása rendjén szedje be, a beszédett összegeket kezelje letétként, ami a kölcsön kintlevőségekből befolyik annyival is inkább, mert a M. Kir. miniszterelnökség 7250—1940. sz. a. kiadott rendelete kötelezte egyházkerületünket arra, hogy a Romániában visszamaradt személyekkel vagy intézményekkel szemben bármilyen címen fennálló követelés legkésőbb 1940. évi november hó 30-ig bezárólag a Magyar Nemzeti Banknak jelentessék be és ugyanakkor utasítja a püspöki hivatal gazdasági ügyosztályát, hogy a Romániában visszamaradt egyházközségekkel, lelkészekkel, tanítókkal és magánadósokkal szemben bármilyen címen fennálló követelést a megadott határidőig jelentse be és erről a bán-sági és nagyszalontai esperesi hivatalokat e határozat alapján a vonatkozó kimutatások megküldésével egyidejűleg értesítse.

41. szám. Nyugdíjintézeti Végrehajtó bizottság jelentést tesz közgyűlésnek a nyugdíjintézet tulajdonát képező Kossuth-u. 3 sz. a. bérháznál elvégzett átalakítási munkálatokról.

Közgyűlésünk megalázkodással veszi tudomásul a nyugdíjintézeti bérháznál el-

végzett átalakítási munkálatokat és ugyanakkor tudomásul veszi azt is, hogy az átalakítás költségei a mai napig 1,168.164 leit tett ki, miáltal az eddigi 326.361 lei bérhozádek ez évi november hó 1-től kezdődőleg 602.000 leire emelkedett, amely összegből mintegy 160.000 lei esik adókra városi illetékekre. Közgyűlésünk tudomásul veszi, hogy bizonyos épületrészek még átalakításra várnak és erre való tekintettel felhatalmazza az elnökséget, hogy amennyiben a nyugdíj pénztára lehetőséget nyújt a további átalakítási munkálatok elvégzésére, úgy azt hajtsa végre, hogy ezáltal a jövedelmezőség további fokozására a kilátás meglegyen.

42. szám. Végrehajtó bizottság beterjeszti a Nyugdíjintézet 1941-ik naptári évre vonatkozó költségvetését letárgyalás és jóváhagyás végett.

Közgyűlésünk az 1941-ik naptári évre elkészített nyugdíjintézeti költségvetést 2,653.439 lei várható kiadási főösszegekkel és 23.882 lei remélhető felesleggel az egyes rovatok tételeinek részletes ismeretése után elfogadja és annak alapján elrendeli, hogy a jövő költségvetési évre az alapszabályban előirt fenntartói járulékot, továbbá a kongrua és helyi jövedelem utáni 10%-os tagdíjat a gazdasági ügyosztály az érdekeltek terhére írja elő és annak beszédése iránt intézkedjék.

43. szám. Nyugdíjintézeti Végrehajtó bizottság jelentést tesz a közgyűlésnek a helyi jövedelem után beszédett április—juniusi évnegyedről 2% többletként mutatkozott tagdíjnak a segélyzésre szorultak között történt szétosztásról.

Közgyűlésünk tudomásul veszi, hogy a Végrehajtó bizottság felhatalmazása

alapján kiküldött szűkebbkörű bizottság a nyugdíjasok és özvegyi ellátottak között április—juniusi évnegyedről 54.500 leit osztott ki a helyi jövedelem után beszedett tagdíj terhére az érdekeltek anyagi körülményeinek figyelembe vételével.

44. szám. Nyugdíjintézeti Végrehajtó bizottság előterjeszti a nyugdíjintézeti alapszabály 2-ik §-ára vonatkozó módosítást.

Egyházkerületi közgyűlésünk teljesen indokoltnak tartja az egyházi szolgálatban álló és állásukban véglegesített tanítói oklevéllel rendelkező *óvónők* nyugdíjjogosultságáról való gondoskodást, erre való tekintettel a nyugdíjintézeti alapszabály 2. §-ának b) pontját a következőképp módosítja :

B) a közép és szakiskolák minden rendes és helyettes tanára, elemi iskolák végleges rendes és ideiglenes rendes tanítója, vallás tanítója, *óvónője*, valamint az egyházközségek önálló énekvezérei.

45. szám. Tárgyaltatott Makai György belényes-ujlaki lelkész felebbezése nyugdíjjogosultsági időpontjának helyesbitése érdekében.

Közgyűlésünk Makai György belényes-ujlaki lelkész felebbezése ügyében végleges határozatot nem hoz, miután nevezett lelkész ezidő szerint Romániában teljesít szolgálatot.

46. szám. Tárgyaltatott Kádár Miklós apátkereszturi lelkész felebbezése a Végrehajtó bizottság 33/1939. sz. határozata ellen.

Közgyűlésünk Kádár Miklós apátkereszturi lelkész felebbezését elutasítja, miután bevett gyakorlat szerint a nyugdíj-

jogosultság megállapításánál tört hónapok nem vétetnek figyelembe, eltekintve attól, hogy a nyugdíjintézeti tag 1926. évi november 1-től fizet tagdíjat.

47. szám. Tárgyaltatott Laczák Dezső éradonyi lelkésznek a Végrehajtóbizottság 66—1939. sz. határozata ellen beadott felebbezése.

Közgyűlésünk Laczák Dezső éradonyi lelkész tagdíj helyesbitésére vonatkozó felebbezését elutasítja, miután a felhozott indokok nem helytállóak. Ugyanis a tagdíj helyesbités elbírálásához szükséges okmányok késedelmes beküldéséért Végrehajtóbizottság nem felelhet.

48. szám. Tárgyaltatott Várady Attila szapárfalvai lelkésznek a nyugdíjintézeti Végrehajtóbizottság 52—1939. sz. határozata ellen beadott felebbezése.

Közgyűlésünk a Végrehajtóbizottság 52—1939. sz. a. Várady Attila szapárfalvai lelkésznek a nyugdíjintézeti Végrehajtóbizottság 52—1939. sz. a. Várady Attila szapárfalvai lelkész nyugdíjjogosultsága tárgyában hozott határozatát helybenhagyja, miután nevezett lelkész kívánságának teljesítésére a nyugdíjintézeti alapszabály lehetőséget nem nyújt.

49. szám. Tárgyaltatott Orth Imre biharpüspöki lelkésznek a nyugdíjintézeti Végrehajtóbizottság 42/1939 sz. határozata ellen beadott felebbezése.

Közgyűlésünk Orth Imre biharpüspöki lelkész felebbezését a Végrehajtóbizottság 42—1939. sz. határozata ellen, elutasítja, mert

1. A nyugdíjintézeti alapszabály 3. §-ának 4-ik bekezdése határozottan ki-

mondja, hogy azok a tagok, akik szolgálatuk alatt tanulmányi időt külföldön töltöttek, tagdíjat erre az időre is kötelesek fizetni, tekintet nélkül arra, hogy részesültek-e javadalmazásban, vagy nem.

2. Miután az alapszabály 3-ik §-ának 5-ik bekezdése világosan kimondja, hogy az évi tagsági díj minden hó 1-ső napján válik esedékessé és fizetendő be a nyugdíjintézet pénztárába, erre való tekintettel önként értendő, hogy olyan tagdíj összegek után, amelyek már évekkel ezelőtt esedékessé váltak, méltányos kamat számítandó, annyival is inkább, mert annak elengedése a nyugdíjintézet anyagi károsodását jelentené, de ugyanakkor egyenlőtlen eljárást jelentene azokkal a tagokkal szemben, akik tagdíjfizetési kötelezettségüknek kellő időben tettek eleget.

Felebbező lelkész figyelmen kívül hagyta, hogy az Alapszabály 12-ik §-a csakis azokra a nyugdíjintézeti tagokra vonatkozik, akiket belépésre a most érvényben levő új Alapszabály kötelezett.

50. szám. Tárgyaltatott Müller Béla krassófüzesi lelkész felebbezése, mely szerint a helyi jövedelem után előírt nyugdíjintézeti tagdíjának a helyesbítését kéri.

Közgyűlésünk Müller Béla krassófüzesi lelkész felebbezése tárgyában végleges határozatot nem hoz, miután nevezett lelkész ezidő szerint Romániában teljesít szolgálatot.

51. szám. Tárgyaltatott Szendrei Dénes margittai lelkésznek a Végrehajtóbizottság 49—1939. sz. határozata ellen beadott felebbezés.

Közgyűlésünk Szendrei Dénes margittai lelkész felebbezését elutasítja, miután nevezett lelkész 1923 augusztus 31. napjáig Magyarországon Egerben teljesített segédlelkészi szolgálatot, már pedig az ott érvényben volt egyházi törvény rendelkezése szerint csakis a 24 életévet betöltött lelkészek lehettek tagjai a nyugdíjintézetnek és így a nyugdíjjogosultság elbírálásánál jelen esetben ezt a törvényes rendelkezést kellett szem előtt tartani.

52. szám. Tárgyaltatott Sámgy Gusztáv jákóhodosi lelkésznek a Végrehajtóbizottság 45—1939. sz. határozata ellen beadott felebbezése.

Közgyűlésünk Sámgy Gusztáv jákóhodosi lelkész felebbezésének nem ad helyet, mert a nyugdíjintézetnek lelkész jellegű tagjai csakis akkor vétetnek nyilvántartásba nyugdíjjogosultság szempontjából, ha az első lelkészképesítő vizsgát már letették. Már pedig ez a jelen esetben 1927. évi június hó 28-ik napján történt. De helybenhagyja közgyűlésünk a Végrehajtó bizottság fenthivatolt határozatát azért is, mert a bizottság mind ezekre a körülményekre tekintettel volt és az időközi kamatbefizetésként mutatkozott 2.250 lei tagdíjat felebbező javára a folyó évben elszámoltatta.

53. szám. Tárgyaltatott dr. Benedek Imre székelyhidi s. lelkész felebbezése a nyugdíjintézeti Végrehajtó bizottság 25—1939. sz. határozata ellen.

Közgyűlésünk dr. Benedek Imre s. lelkész nyugdíjjogosultságának 1931. évi január 1. napjától kezdődőleg történendő elismerése tárgyában beadott felebbezést elutasítja, miután nevezett lelkész a refor-

mátus egyháznál csak 1936. évi január hó 1. napjától teljesít szolgálatot. Arra vonatkozólag ugyanis a jelenleg érvényben levő alapszabály lehetőséget nem nyújt, hogy valamelyik nyugdíjintézeti tag más felekezetnél eltöltött szolgálati éveit is betudhassa.

54. szám. Tárgyaltatott Csuka Ferencné volt apátkereszturi lelkész özvegyének kérelme, amely szerint özvegyi ellátmányának 18.000 leiről 24.000 leire való felemelését kéri.

Közgyűlésünk Csuka Ferenc lelkész özvegyének kérelmét nem teljesítheti, miután arra a nyugdíjintézeti alapszabály rendelkezése lehetőséget nem nyújt.

55. szám. Tárgyaltatott Nagy Lajos Mármaroszigeten lakó nyugalmazott lelkész kérelme, amely szerint kéri, hogy 36.000 lei évi ellátmánya 48.000 leire emeltessék fel, de ugyanakkor kéri azt is, hogy az időközben beállott megélhetési nehézségekre való tekintettel, az özvegyek ellátmánya is emeltessék.

Közgyűlésünk Nagy Lajos ny. lelkész kérelmét nem teljesítheti, mert arra az alapszabály lehetőséget nem nyújt. Ami pedig az özvegyi ellátmány felemelését illeti, közgyűlésünk a kérelmet kénytelen elutasítani arra való tekintettel, miután e tárgyban a Végrehajtó bizottság 15/1940. sz. a. már rendelkezett olyképpen, hogy a helyi javadalom után a folyó költségvetési évben, április—június hónapokban beszedett tagdíj 2%-át, 54.500 lei értékben a nyugdíjintézet által ellátott azon lelkészek özvegyei és árvái között szétosztotta, akiknek anyagi körülményei a segítséget okvetlen indokoltá tették.

56. szám Tárgyaltatott Szánthó Béla bihardiószezi igazgató-tanítónak a Végrehajtó bizottság 50—1939. sz. határozata ellen beadott felebbezése.

Közgyűlésünk Szánthó Béla bihardiószezi igazgató-tanító felebbezését, mint nem teljesíthetőt, elutasítja arra való tekintettel, hogy az akkor érvényben levő nyugdíjintézeti alapszabály 28. §-a világosan rendelkezik, hogy milyen esetekben fizethető vissza tagdíj. Már pedig ez a rendelkezés nem vonatkoztatható nyugdíjintézeti tag kérelmére, de a jelenlegi alapszabály sem intézkedik olyképpen, hogy a kérelem teljesíthető legyen.

57. szám. Tárgyaltatott Ambrus Julia nagyváradi leánygimnáziumi tanárnő nyugdíjjogosultsági időpontjának megállapítása iránt beadott kérelme.

Közgyűlésünk Ambrus Julia nagyváradi leánygimnáziumi tanárnő kérelmének helyet ad a felhozott indok alapján és ennek következtében nyugdíjjogosultságának időpontját 1927. évi szeptember hó 1. napjában állapítja meg s egyben kötelezi őt arra, hogy a visszamenőleges tagdíjat 1939. évi szeptember hó 1. től kezdődőleg 24 havi egyenlő részletben fizesse be a nyugdíjintézet pénztárába.

58. szám. Tárgyaltatott Bitay György borsói, Kemecsei György albisi, Horváthné Petyke Erzsébet amaci, Barlabás Ida bihari, Movik Gyula bihari és Nagy Géza hegyközcsatári tanítók nyugdíjjogosultsági időpontjának egyrészt helyesbitése, másrészt visszamenőleges időre való megállapítása iránt beadott kérelme.

Közgyűlésünk arra való tekintettel, hogy a nyugdíjintézet tanítójellegű tagjai a felekezeti tanítók Országos nyugdíjinté-

zeténél nyernek nyugdíjjogosultság szempontjából elhelyezést, — így fenti tagok kérelmében határozatot mindaddig nem hoz, amíg e kérdés rendezést nem nyer.

59. szám. Tárgyaltatott Veress Béla resicai tanító kérelme, amely szerint nyugdíjjogosultsági időpontjának helyesbitését kéri.

Közgyűlésünk Veress Béla resicai tanító kérelmét nem tárgyalja, miután román közigazgatási területen lakik.

60. szám. Tárgyaltatott az érmelléki egyházmegyei Lelkész és Özveggy Árva Gyámintézet alapszabálya.

Közgyűlésünk a jóváhagyás végett felterjesztett egyházmegyei Lelkész és Özveggy Árva Gyámintézet alapszabályát megerősíti, miután annak rendelkezései párhuzamban állanak az egyházkerületi nyugdíjintézet alapszabályával és az egyházi törvény rendelkezéseivel.

61. szám. Egyházkerület elnöksége kéri közgyűlést, hogy adjon felhatalmazást az egyházkerületi igazgatótanácsnak az időközben előfordulható fontosabb ügyekben való határozathozatalra.

Közgyűlésünk az Igazgatósági ügyrend 6. §-ának g) pontja értelmében felhatalmazza az egyházkerületi igazgatótanácsot arra, hogy szükség esetén fontosabb ügyekben érvényes határozatot hozzon.

62. szám. Tárgyaltatott a Károli Gáspár irodalmi társaság helyzetével összefüggésben az elnökség részéről tett jelentés.

Miután a Kolozsváron székelő és az Erdélyi ref. egyházkerülettel közösen ala-

kitott Károli Gáspár irodalmi társaság tovább működését adott körülmények között közgyűlésünk nem tartja célravezetőnek, különös tekintettel arra, hogy a Protestáns irodalmi társaság működését ugyanis kiterjeszti a visszacsatolt területekre, — ennél fogva felkéri közgyűlésünk az Erdélyi ref. egyházkerület igazgatótanácsát, hogy ugyancsak nyilatkozzék meg a Károli Gáspár irodalmi társaság további sorsát illetően és ugyanakkor tájékoztassa egyházkerületünket az irodalmi társaság vagyoni helyzetéről is.

63.-a) szám. A közalap-szórványmissziói bizottság jelentésével kapcsolatban

az egyházkerületi közgyűlés megállapítja, hogy a közalap tőkéjének egy bizonyos hányada Romániában visszamaradt bánági és nagyszalontai egyházmegyéket illeti, a közalap tőkéjének megosztása azonban csak az egyházkerület egyéb vagyonának felszámolásával együtt történhetik meg,

addig is, míg a felszámolás megtörténhetnék, felhatalmazza az elnökséget, hogyha mód és alkalom nyílik rá, a Romániában maradt missziói helyek segélyét juttassa el illetékes helyére.

63.-b) szám. A közalap-szórványmissziói bizottság jelentésével kapcsolatban

az egyházkerületi közgyűlés felkéri az elnökséget, hogy feliratban keresse meg a magyar királyi kormányt, hogy ahol az elmúlt zivataros századok alatt elpusztult református egyházközségeknek feltámasztására református vallásu magyar családok betelepítésével mód és alkalom kínálkozik, ott ezt a nemzet-

erősítő munkát a hazatéréssel kapcsolatban multhatatlanul végrehajtani sziveskedjék.

63 -c) szám. A közalap-szórványmissziói bizottság 1940. június 7-én tartott ülése jegyzőkönyvének felterjesztésével jelenti, hogy a közalapi pénztár 1939. évi számadását, melyet az egyházkerületi számvevő számszerűleg helyesnek talált, megvizsgálta és jóváhagyta és a számadó pénztárosnak a felmentvényt a szokásos fenntartásokkal megadta. A közalap tőkéje 1939 december 31-én 208.900 Lei. A bizottság fölkerlte Püspök urat Papszász Lajos érmelléki egyházmegyei gondnok ur előtt tolmácsolja a bizottság hármas köszönetét a szórvány-misszióra küldött 1000 lei adományért.

Közgyűlésünk a bizottság jelentését tudomásul veszi.

63.-d) szám. A közalap-szórványmissziói bizottság jelenti, hogy az 1940. évi közalapi kivetést előírta és az egyházmegyékkel közölte. Összes előírás a hátralékokkal együtt 260.587 lei.

Tudomásul szolgál.

63 -e) szám. A közalap-szórványmissziói bizottság jelenti, hogy a missziói lelkészek fizetéskiegészítésének (53—1939), Simonyifalva megszervezésének (18—j—1939), a nagybocskói misszió rendezésének (18—k—1939), valamint a váradlessi (54—1939), a magyarcsékei (55—1938), az ujkissodai (56—1939), a krassófüzesi (57—1939) egyházközségeknek missziói egyházakká minősítése kérdésével nem foglalkozott, mert az illetékes egyházmegyék nem terjesztették fel jelentéseiket a Püspöki Hivatalba.

Közgyűlésünk az egyházkerület egy részének hazatéréssel teremtett új helyzetre tekintettel, csak a váradlessi és

nagybocskói missziók ügyével foglalkozik.

Utasítja a bihari egyházmegyét, hogy Váradlessre vonatkozóan az egyházkerület 54—1939. számú határozatának haladéktalanul eleget tegyen,

a nagybocskói egyházközség ügyében más szám alatt határoz.

63.-f) szám. A közalap-szórványmissziói bizottság jelenti, hogy az 1940. évi költségvetést és annak keretén belül a segélyek megállapítását elkészítette, az esperesi hivataloknak tudomásukra hozta. A számvévőség jelenti, hogy 1940 nov. 1-ig közalapi járulék címen befolyt 56,252 lei, közalapi segély címen kifizetett 44.781 lei. Tekintettel azonban arra, hogy a missziói segélyt még a hazatért részen sem vette fel minden igényjogosult s az utolsó negyedévi segélyek is kifizetetlenek, előreláthatólag a tőkéből kell elvonni a segélyekre szükséges összeget.

Közgyűlésünk elrendeli, hogy a közalapi járulékokkal hátralékos egyházközségekről az esperesek a Püspöki Hivatalnak jelentést tegyenek.

64. szám. A nagybányai egyházmegye esperese az 51—1939. számú egyházkerületi határozat 5-ik pontjában foglalt felhívásra jelenti, hogy a nagybányai egyházmegye a nagybocskói misszió ügyét rendezni nem tudja, miután ehhez anyagi eszközei teljesen hiányoznak. A máramaros—ugocsai egyházmegye esperese 869—1940. szám alatt kelt levelében azt javasolja, hogy a volt román nagybocskói misszió már a hivatalos egyesülés előtt adassék át a volt cseh nagybocskói misszióban működő lelkész gondozásába, akinek gondozása alatt él a hívek tulnyomó többsége, ő vegye át a templomot, a lelkész-lakást és vigye nyugvópontra a templomrenoválás függő kérdését.

Közgyűlésünk a nagybányai és a máramaros—ugocsai egyházmegyék espereseinek jelentéseit tudomásul véve, átírat-

ban keresi meg a tiszántúli egyházkerületet és javasolja, hogy a volt román nagybocskói missziói terület a volt cseh nagybocskói területtel már a hivatalos egyesülést megelőzőleg, egyesíttessék s az ismét egyesült nagybocskói missziói egyházközség gondozását a volt cseh nagybocskói misszióban működő lelkész vegye át, hogy ez intézkedés által az ott már pusztulásnak induló, de még mindig számottevő értékek a teljes megsemmisüléstől megmentessenek.

65.-a) szám. A iratterjesztési bizottság a felszabadulással kapcsolatban előállott új helyzetre tekintettel javasolja, hogy az iratterjesztés a jövőben csak a pénz előzetes beküldésével, vagy pedig az utánvétellel történt megrendelésekre eszközöljön szállítást.

Javasolja továbbá, hogy a Református Jövő előfizetési ára egy évre 3 Pengőben, a Református Gyermekekönvtár ára pedig évi 1 Pengőben állapíttassék meg.

A megnövekedett portókölségre tekintettel a kiadványok után az eddigi 10% helyett 5% adassék, a Református Jövő után továbbra is maradjon meg a 10%.

Közgyűlésünk a bizottság javaslatát elfogadja.

65.-b) szám. Jelenti az iratterjesztési bizottság, hogy tárgyalta Ravasz László püspök ur levelét, amelyben Sulyok István püspök urat arra kéri, hogy a Királyhágómelléken és a Budapesten megjelenő két Református Jövő egyesíttessék. Javasolja a bizottság, hogy a Református Jövő lehetőség szerint mindaddig megjelentessék, ameddig egyházkerületünk működik, a nagyváradi Református Jövőnek a budapesti Református Jövővel egyesítésnek, vagy más egyházkerület, református közület tulajdonába való átbocsátásának kérdését, illetőleg ennek megtárgyalását arra a bizottságra javasolja ruházni, mely az egyházkerület hazatérésével kapcsolatos ügyek intézésére alakított.

Közgyűlésünk a bizottság javaslatát elfogadja.

65-c.) szám. Az iratterjesztési bizottság javasolja, hogy az egyházkerületi közgyűlés elvként mondja ki, hogy a Romániában maradt részeket a zsoltár, vallástani kézikönyv, ABC, tanszerraktár, közigazgatási nyomtatványok, iratterjesztés, Református Jövő 1940. aug. 30-iki zárlat szerint számított tiszta vagyonából méltányos rész illeti. A rendezés alkalmából ebből a vagyonrészből levonásba lesz hozandó az elszakított részekre hitelbe kiadott anyagnak értéke. A vagyonrészről lehetőleg olyan anyagban kell kiadni, ami a román uralom alatt maradt területen felhasználható, főként zsoltárokból, mert ezek utánnyomtatása nagyon nehéz. Az anyagnak számítási kulcsa az az érték legyen, ami a tiszta vagyon mérlegéből, mint a kiadványok tiszta értéke, állapítható meg. A részesedés kulcsára nézve javaslatot tenni a bizottság nem látja hatáskörébe tartozónak.

Az egyházkerületi közgyűlés az iratterjesztési bizottság javaslatát a 29—1940. számú határozattal kiküldött bizottságnak kiadja.

66. szám. Az esperesi kar jelenti, hogy a Baldácsy-alapból az 1939-iki esztendőben egyházkerületünknek 30.000 lei jutott s a 44—1939. sz. határozattal kiutalt segélyek kifizetése után a maradvány 5.672 lei, ehez jönne az 1940. évi osztalék, ezt az összeget azonban a tiszántuli egyházkerület még nem utalta át. Jelenti az esperesi kar azt is, hogy a segélyre csak a nagybányai egyházmegyéből érkezett kérvény. Ennek következtében az esperesi kar javasolja, hogy közgyűlésünk ne foglalkozzék most a segély kiosztásával, hanem küldjön ki egy bizottságot s ezt hatalmazza fel arra, hogy a Baldácsy-alap osztalékának átutalása, valamint a többi egyházmegyéből felérkező folyamodványok beküldése után ez a bizottság döntsön a segély kiosztása tárgyában.

Közgyűlésünk az esperesi kar javaslatát elfogadja és Sulyok István püspök elnöklete alatt kiküldi Csernák Béla főjegyzőt és Kiss Károly egyh.-ker. tanácsbíró s e bizottságnak felhatalmazást ad arra, hogy a Baldácsy-alapból adható segélyek kiosztása felett döntsön.

67. szám. Segélyosztó bizottság jelentése. Segélyosztó bizottságunk a rendelkezésre álló összegekhez képest gondoskodott a középiskolák szükségleteinek fedezéséről. Internátusainkat azzal támogatta, hogy az ott elhelyezett lelkész és tanító gyermekeket nagyobb segélyben részesítette. Segélyezte a kolozsvári Theológián tanuló theologusainkat, a nagyenyedi tanítóképzőben és a székelyudvarhelyi tanítóképzőben tanuló Királyhágómelléki gyermekeket. Rendszeres segélyben részesültek még az elmúlt év folyamán a lelkészek és tanítók nem kebelbeli intézetekben tanuló gyermekei, azonban elvként megállapította bizottságunk, hogy ilyen segélyeket jövőben csak akkor engedélyez, ha kerületünkben az az iskolatípus nincs. A nyilvánossági jog nélküli iskolákban a vizsgadíjak kifizetéséhez adott segélyt kerületünk. Ezeken kívül rendszeresen folyósította a kerületi pénztár a C lisztás és 100 K-s elemi iskolai segélyeket.

Egyházkerületi közgyűlésünk a jelentést tudomásul veszi. Az Elnökséget felhatalmazza, hogy a szükség és a rendelkezésre álló összegek arányában a segélyeket a jelentésben foglalt elvek szerint intézze.

Fenntartja azt a régebbi intézkedést, hogy az ünnep másodnapi perselypénzeket a szatmári főgimnáziumban tanuló belhivatalnok gyermekeinek segélyezésére be kell szolgáltatni.

A beérkezett segélykérvényeket Egyházkerületi közgyűlésünk az Elnökség hatáskörébe utalja elintézés végett.

68. szám. Jelentés a tanszerraktárról. Tanszerraktárunk folytatta a régi szerény korlátok közt működését. Anyagi erőnket túlhaladja iskoláinknak a megváltozott viszonyokhoz alkalmazott rendszeres ellátása magyarországi kiadásu tanszerekkel. Az utolsó napokig halogattuk az iskolai nyomtatványok megjelenését, mégis az ideai szükséglet legnagyobb részének megrendelése után ért bennünket a bécsi döntés. Ezt az anyagot el kellett használni, ezért az ideai beirási, haladási és mulasztási naplóink még kétnyelvűek. Az illetékes hatóságok jelentésünkre azt a választ adták, hogy az idén nyomtatvány készletünket elhasználhatjuk, csak a román szöveget kell áthuzni. Egyébként a tanszerek és iskolai nyomtatványok kezelését is az irat-terjesztés vette át.

Egyházkerületi közgyűlésünk a jelentést tudomásul vette.

69. szám. Több tanító folyamodott korpótlékának újból való megállapítása végett.

Egyházkerületi Közgyűlésünk ezekkel a kérvényekkel nem foglalkozik, mert a minimális helyi jövedelem szempontjából a korpótlékok megállapítása a fenntartók joga, az államsegély szempontjából pedig céltalanná vált. A katonai kormányzat idején t. i. az államsegély a szolgálati időre való tekintet nélkül, egyformán 120 pengő, a végleges rendezésnél pedig nem korpótlékokat számitanak, hanem a fizetést fizetési osztály és fokozatba osztás útján állapítják meg.

70 szám. Ottmayer Gyula volt kismajtényi tanító erről az állásáról lemondott, mert a szatmári állami elemi iskola igazgatásával bízták meg. Ebből kifolyólag lemondott a tanügyi bizottsági tagságáról is.

Egyházkerületi Közgyűlésünk a lemondást, Ottmayer Gyula igazgatótanító

ur eddigi kiváló szolgálatainak elismerésével, tudomásul veszi és Isten áldását kívánja új munkakörében kifejtett munkásságához.

A megüresedett tagsági helyre Kiss Béla nagyváradai igazgatótanító urat választja meg, 1942. december 31-ig terjedő megbizással.

71. szám. Tankönyvkiadóbizottság jelentése. Tankönyvraktárunk kezelése az utolsó Egyházkerületi Közgyűlés határozata szerint átment a kerületi iratterjesztés hatáskörébe. Ennek következtében a bizottság csupán annak ellenőrzésére szorítkozik, hogy iskoláink számára a szükséges tankönyvekről és énekeskönyvekről gondoskodják. A változott viszonyok következtében új kiadványokat nem készítettünk, az elfogyott VII. oszt. vallástani kézikönyvet a konfirmációs Kátéval helyettesítettük. Az I. oszt. vallástani kézikönyv előkészítő munkálatát megszüntettük.

Különösebb nehézség merült fel zsoltárainkkal, mert azokból hiányzik a himnusz és a szózat. A beérkező jelentések szerint hiveink e miatt a debreceni kiadású zsoltárokat vásárolják. Püspök úr közbenjárt az illetékeseknél, hogy zsoltárkészletünket vegyék át s addig is, amíg ez a kérdés rendezhető lesz, a debreceni kiadó szüntesse be területünkön a zsoltárok terjesztését. Erre nézve a Püspök úr megnyugtató ígéretet kapott. Ebből kifolyólag feltétlenül szükséges a raktáron levő Énekeskönyv-készletet a 37. és 38. dicsérettel kiegészíteni.

Egyházkerületi Közgyűlésünk a tankönyvkiadó Bizottság jelentését tudomásul veszi.

Elrendeli, hogy a raktáron levő Énekeskönyveket a 37. és 38. dicsérettel egészítsék ki. A kiegészítés technikai kivitelét az Elnökség az Iratterjesztésre bizza.

A pótlapokat külön lenyomatban is készíttesse el az Iratterjesztés s méltányos önköltségi áron bocsássa az Énekeskönyv régebbi vevőinek rendelkezésére.

72. szám. Tárgyaltatott a resicai ref. egyházközség földvételi ügye.

A nagyvárad Ref. Egyházkerület közgyűlése tárgyalás alá vevén a bánsági ref. egyházmegyei tanácsnak 1940. évi május 28-án Boksánybányán tartott ülésében hozott azon határozatát, amellyel jóváhagyólag tudomásul vette, hogy a resicai ref. egyházközség a presbiterium 1939. évi december 11-én és az egyházközségi közgyűlés 1940. évi január hó 14-én tartott határozatával 20 hold földet vásárolt özv. Demeter Domokosné végvári lakostól, holdját 25.000 lei vételárban, továbbá a presbiterium 1940. évi április 17-én kelt és az egyházközségi közgyűlés 1940. évi április 28-án kelt névszerinti szavazásával újabb 20 hold földet vásárolt ugyanazon eladótól, ugyanazon árban, a maga részéről is felülvizsgálván, azt jóváhagyja, illetve tudomásul veszi, hogy az egyházkerületi elnökség a maga részéről az ügy sürgősségére való tekintettel a jóváhagyást már elnökséileg megadta.

Miről az egyházkerületi elnökség és az érdekeltek értesítetnek.

73. szám. Tárgyaltatott dr Harcsár Géza egyházmegyei ügyész felebbezése a nagybányai ref. egyházmegye 1938. évi augusztus hó 30-án tartott közgyűlése által 19. szám alatt hozott végzés azon része ellen, amellyel a Sárköz-Sárközüjlaki egyházközség és Lőrinczi János között egyezség jött létre.

A nagyvárad Ref. Egyházkerület közgyűlése a felebbezésnek helyt ad és a nagybányai ref. egyházmegye fennt-hivatolt határozatát megsemmisítvén, a presbiterium és Lőrinczi János között létrejött egyezséget hatálytalannak tekinti.

Indokok: Lőrinczi János a lelkész tiltakozása dacára egyezséget kötött a Sárköz-Sárközujlaki presbiteriummal olyképen, hogy 32.917 lei állítólagos kölcsöntartozása helyett 16.459 lei megfizetésére kötelezte magát és a többi tartozását a presbiterium elengedte. Ezen határozatot a nagybányai egyházmegye jóváhagyta. Ez ellen dr Harcsár Géza egyházmegyei ügyészi minőségben felebbezést adott be azon indokkal, hogy nevezett Lőrinczi János nem kölcsönt vett fel, hanem mint egyházgondnok nem tudott elszámolni, tehát ez a tartozása nem kölcsöntartozás. Ezen körülményt az egyházkerületi közgyűlés az 1938. évi nov. 23-án tartott ülésében elrendelte megállapíttatni, aminek következtében megállapíttatott, hogy ténylegesen semmi nyoma nincs az egyházközség irataiban annak, hogy ezen összeget Lőrinczi János kölcsönképen vette volna fel s így az kölcsönnek nem tekinthető.

Ily körülmények között a presbiteriumnak ezen tartozásra vonatkozólag nem volt joga a konverziós törvény alapján megállapodást létrehozni.

A fentiek alapján az egyházmegye és a presbiterium határozatát meg kellett semmisíteni.

74. szám. Egyházkerületünk Lelkészerterkekezlete f. hó 12-én tartott közgyűlése beterjeszti 5—1940. sz. határozatát, amelyben bejelenti egyházkerületi közgyűlésünknek, hogy Lelkészerterkekezletünk az idegen

imperium alól való felszabadulás következtében megszűnt és a Lelkészszerkezlet iratait, értékeit és minden vagyonát az egyházkerületnek ad át további intézkedésre. Es pedig iratait, értékeit az ORLE-nek való átadás, készpénzvagyonát pedig a román imperium alatt maradt lelkésztestülettel való számarányszerinti megosztás végett, azzal a kéréssel, méltóztassék egyházkerületünk a megosztás után fennmaradó készpénzt az ellátmány nélkül maradt lelkészözvegyek és árvák segélyezésére fordítani s ezeknek gondját felvenni és felvételni illetékes helyen.

Egyházkerületi közgyűlésünk tudomásul veszi Lelkészszerkezlete megszűnését és annak anyaszentegyházunk és lelkészi karunk érdekében kifejtett áldásos munkáját elismerése és köszönete kifejezése mellett jegyzi fel jegyzőkönyvében. Lelkészszerkezlete iratait, értékeit, vagyonát átveszi és felkéri Elnökségét, hogy a lelkészszerkezlet intenciója szerint kezelje azt.

75. szám. Egyházkerületi Lelkészszerkezletünk 10—1940. sz. alatti határozatában kéri egyházkerületünket, hogy az imperiumváltozás folytán beállott helyzetben, a zavarossá lett állami anyakönyvezés teljes tisztázása érdekében, járjon közbe illetékes helyen, különösen pedig a vegyes házasságból született gyermekek vallási kérdése és a román imperium alatt egyezséget nem köthetett vegyes vallású házasok reverzális köthetése tisztázása kérdésében.

Közgyűlésünk e nagyfontosságú kérdések tisztázása érdekében kéri és megbizta Elnökségét a munkára.

76. szám. Egyházkerületi Lelkészszerkezletünk 9-a—1940. k. határozatában arra kéri egyházkerületi közgyűlésünket, hogy a beállott örvendetes nagy változás történelmi alkalmából, a maga súlyával és te-

kintélyével interveniáljon illetékes helyen, hogy a századok viharában, harcaiban elpusztult szinmagyar református egyházközségeink helyébe református magyar családokat telepítsen be, akiknek gondját lelki-egyházi vonatkozásban is áldozatos gondossággal vegye fel.

Közgyűlésünk felkéri és megbizzza Elnökségét, hogy e nagyfontosságú nemzeti ügyben alkalmas időben és illetékes helyen mindent tegyen meg.

77. szám. Egyházkerületi Lelkészerterkezletünk 9-c—1940. sz. határozatában felkéri egyházkerületi közgyűlésünket, hogy a lelkészek és családtagjaiknak a román imperium által adott féláru vasuti kedvezmény fenntartásáért illetékes helyen interveniáljon.

Közgyűlésünk a lelkészi kar eme kérelmének örömmel tesz eleget és a lelkészek példaként világotó nemzethűsége és áldozatos nemzeti munkája igazán csekély honorálásáért is felkéri Elnökségét a sürgős közbenjárásra.

78. szám. A nagyszalontai egyházmegye esperesi hivatala 841—1939. sz. alatt felterjeszti a Kovács Zoltán aradi vallástanító lelkész szolgálati beosztása ügyében Zabán Sándor és társai aradi egyháztagok fellebbezését és annak ügyiratait.

Közgyűlésünk az ügyiratokat a további eljárás végett átteszi az illetékes egyházi hatóságához.

79. szám. Tárgyaltatott a bihari egyházmegye közgyűlésének 15—1939. számú határozata, amelyben jóváhagyja és végső megerősítésre felterjeszti közgyűlésünkhöz a bihari egyházközség presbitériumának 42—1932. és 28—1939. számú szabályszerű határozatával megállapított és törvény szerint kiállított és felszerelt I. sz. (kántortanítói) és III. sz. tanítói állás díjlevelét.

Egyházkerületi közgyűlésünk az egyházmegye határozatát jóváhagyja, a díjleveleket megerősíti és záradékolását elrendeli.

80. szám. Tárgyaltatott a bihari egyházmegye közgyűlésének 15—1939. számú határozata, amelyben jóváhagyja és végső megerősítésre felterjeszti közgyűlésünkhöz a biharpüspöki egyházközség presbiteriumának 45—1939. számú szabályszerű határozatával megállapított és törvényszerint kiállított és felszerelt kántortanítói, kisfitanítói, I. sz. leánytanítói, II. leánytanítói és az V. tanítói állás díjleveleit.

Egyházkerületi közgyűlésünk az egyházmegye határozatát jóváhagyja, a díjleveleket megerősíti és záradékolását elrendeli.

81. szám. Tárgyaltatott a bihari egyházmegye közgyűlésének 15—1939. számú határozata, amelyben jóváhagyta és végső megerősítésre felterjeszti közgyűlésünkhöz a biharszentjánosi egyházközség presbiteriumának 14—1939. számú szabályszerű határozatával megállapított és törvény szerint kiállított és felszerelt kántortanítói díjlevelet.

Egyházkerületi közgyűlésünk az egyházmegye határozatát jóváhagyja, a díjlevelet megerősíti és záradékolását elrendeli.

82. szám. Tárgyaltatott a bihari egyházmegye közgyűlésének 15—1939. számú határozata, amelyben jóváhagyja és végső megerősítésre felterjeszti közgyűlésünkhöz a borsi egyházközség presbiteriumának 9—1939. számú szabályszerű határozatával megállapított és törvény szerint kiállított és felszerelt kántortanítói díjlevelét.

Egyházkerületi közgyűlésünk az egyházmegye határozatát jóváhagyja, a díj-

levelet megerősíti és záradékolását elrendeli.

83. szám. Tárgyaltatott a bihari egyházmegye közgyűlésének 15—1939. számú határozata, amelyben jóváhagyja és végső megerősítésre felterjeszti közgyűlésünkhöz a hegyközkovácsi egyházközség presbitériumának 3—1939. IX. 10. szabályszerű határozatával megállapított és törvényszerint kiállított és felszerelt kántortanítói díjlevelét.

Egyházkerületi közgyűlésünk az egyházmegye határozatát jóváhagyja, a díjlevelet megerősíti és záradékolását elrendeli.

84. szám. Tárgyaltatott a bihari egyházmegye közgyűlésének 15—1939. számú határozata, amelyben jóváhagyja és végső megerősítésre felterjeszti közgyűlésünkhöz a kisszántói egyházközség presbitériumának 216—1938. számú szabályszerű határozatával megállapított és törvény szerint kiállított és felszerelt kántortanítói díjlevelet.

Egyházkerületi közgyűlésünk az egyházmegye határozatát jóváhagyja, a díjlevelet megerősíti és záradékolását elrendeli.

85. szám. Tárgyaltatott a bihari egyházmegye közgyűlésének 15—1939. számú határozata, amelyben jóváhagyja és végső megerősítésre felterjeszti közgyűlésünkhöz a mezőtelegdi egyházközség presbitériumának 35-39—1939. számú szabályszerű határozatával megállapított és törvény szerint kiállított és felszerelt kántortanítói díjlevelet.

Egyházkerületi közgyűlésünk az egyházmegye határozatát jóváhagyja, a díjlevelet megerősíti és záradékolását elrendeli.

86. szám. Tárgyaltatott a bihari egyházmegye közgyűlésének 15—1939. számú határozata, amelyben jóváhagyja és végső megerősítésre felterjeszti közgyűlésünkhöz a nyüvedi egyházközség presbitériumának 20—1939. számú szabályszerű határozatával megállapított és törvény szerint kiállított és felszerelt kántortanítói díjlevelet.

Egyházkerületi közgyűlésünk az egyházmegye határozatát jóváhagyja a díjlevelet megerősíti és záradékolását elrendeli.

87. szám. Tárgyaltatott a nagybányai egyházmegye közgyűlésének 20—1940. számú határozata, amelyben jóváhagyja és végső megerősítésre felterjeszti közgyűlésünkhöz az egrii presbiterium 15—1940. számú szabályszerű határozatával megállapított és törvény szerint kiállított és felszerelt egrii II. tanítói állás díjlevelét.

Egyházkerületi közgyűlésünk az egyházmegye határozatát jóváhagyja a díjlevelet megerősíti és záradékolását elrendeli.

88. szám. A nagybányai egyházmegye esperesi hivatala 822—1940. sz. a. felterjeszti a berendi leányegyház felebbezését, az egyházmegye által megállapított beszolgáló lelkész-díjlevele ellen.

Közgyűlésünk az iratokat azzal a felhívással küldi vissza, hogy az E. T. 1. t. c. 13. §-a szigorú betartásával járjon el úgy az egyházközség, mint az egyházmegye.

89. szám. A nagybányai egyházmegye 11—1940. számú határozatával felterjeszti a lelkészei és tanítói értekezletének azt a kérelmét, hogy közgyűlésünk pártoló véleménnyel terjessze nevezett értekezlet lel-

készí kongruájának egyenlősítésére és tanítói szolgálati évekhöz mért államsegély folyósítására vonatkozó kérvényét a kultuszminisztériumhoz.

Közgyűlésünk a kérés felett napi-rendre tér.

90. szám. Az egyházkerületi elnökség jelenti, hogy 1940. augusztus 24-én elnökségi jóváhagyással látta el a nagybányai egyházközség és Osán György és neje, valamint Osán János színérváraljai lakosok között létrejött és a nagybányai egyházmegye közgyűlése által jóváhagyott adásvételi szerződést, leiratában azonban megjegyzezi, hogy a jóváhagyást csak az ügy sürgősségére tekintettel nem utasította el, jöllehet a felterjesztés igen hiányos, és pedig 1. a presbitériumi jegyzőkönyv nem állapítja meg, hogy a határozathozatal alkalmával határozatképes volt-e a presbitérium, 2. az iratokat és magát a szerződést is a helyettes lelkész helyett a segédlelkész írta alá, 3. nem volt csatolva telekkönyvi kivonat.

Az egyházkerületi közgyűlés az elnökség intézkedését tudomásul veszi és felhívja a nagybányai egyházközséget, hogy az elnökség által észrevételezett hiányokat az egyházmegye útján haladéktalanul pótolja.

91. szám. Az egri egyházközség kölcsön ügyére vonatkozó iratokat

az egyházkerületi közgyűlés az egyházmegye közgyűléshez leteszi azzal, hogy az egri presbitérium 1940. június 16-án 9. szám alatt hozott határozata felett érdemben döntsön, miután e tárgyban az az egyházmegye a maga hatáskörében végérvényesen határoz.

92. szám. A felsőbányai egyházközség a nagybányai Phönix részvénytársaságunk eladta a tulajdo-

nában levő 24 egész és 10 század különböző bányarészvényét. A nagybányai egyházmegye közgyűlése az eladást jóváhagyta, de egyuttal elrendelte, hogy a vételár ingatlanba fektettség.

Az egyházkerületi közgyűlés az egyházmegyei közgyűlés határozatát jóváhagyja és felhívja a felsőbányai egyházközséget, hogy az egyházmegye határozatának eleget tegyen. Elrendeli a szerződés záradékolását.

93. szám. A közgyűlés befejeztével Vaday Béla esperes a közgyűlés tagjainak nevében köszönetet mond az elnökségnek a tárgyalás bölcs és tapintatos vezetéséért.

A köszönő szavak elhangzása után Sulyok István püspök a közgyűlést imádsággal bezárja.

Sulyok István,
püspök.

Dr Thúry Kálmán,
e.-ker. főgondnok.

Csernák Béla,
e.-ker. főjegyző.

BIRÓSÁGI ÜGYEK.

1. szám. A Nagyváradai Református Egyházkerület bírósága Nagyváradon, 1940 november 13-án tartott teljes ülésében az 1941-ik évre a következőképpen alakítja meg az időszaki tanácsot:

Rendes tagok: Vaday Béla, Arday Aladár esperes, Kiss Károly tanácsbíró, Domokos László, dr Kotzó Jenő világi tanácsbírók.

Póttagok: Boros Jenő, Szabó Zoltán esperes, Pappszász Lajos egyházmegyei gondnok, dr Ajtay Nagy Gábor, Bónis Elemér tanácsbíró.

Az időszaki tanács megbízatása az 1941-ik esztendőre illetőleg az egyházkerületi bíróság újabb határozatáig terjed.

2. szám. A Nagyváradai Református Egyházkerületi Bíróság, mint másodfoku felebbezési közigazgatási bíróság Nagyváradon, 1940 november hó 13-ik napján tartott nyilvános ülésében vizsgálat alá vette Sipos Béla szatmárhegyi énekvezérnek a nagybányai egyházmegye időszaki tanácsának, mint közigazgatási bíróságnak 1940 július hó 29-ik napján File József panaszára Sipos Béla ellen fizetés kiszolgáltatás tárgyában első fokon hozott számnélküli ítélete ellen bejelentett felebbezését és zárt tanácskozás után meghozta és nyilvános ülésen kihirdette a következő

V É G Z É S T:

Az egyházkerületi bíróság, mint másodfoku közigazgatási bíróság az első fokon eljárt egyházmegyei közigazgatási bíróság ítéletét feloldja s az ügyiratokat

az első fokon eljáró bíróságnak visszaadja azzal, hogy az ellenkövetelés tekintetében nyilatkozattételre hívja fel a panaszost s tegye vizsgálat tárgyává a panaszt, a megvizsgálás és a szabályszerű tárgyalás után hozzon új ítéletet.

3. szám. A Nagyvárad Református Egyházkerületi Bíróság, mint másodfokú fellebbezési fegyelmi bíróság Nagyváradon, 1940 november hó 13-ik napján tartott nyilvános ülésében vizsgálat alá vette Vadnay Erzsébet volt óvári tanítónő fegyelmi ügyében a nagybányai egyházmegye bíróságának 1940 október 10-én 6-b. szám alatt hozott ítélete ellen bejelentett fellebbezést és zárt tanácskozás után meghozta s nyilvános ülésen kihirdette a következő

Í T É L E T T:

Az elsőfokú bíróság ítéletét indokainál fogva jóváhagyja.

4. szám. Tárgy: Körner József hegyközszenmiklósi lakos fellebbezése az érmelléki református egyházmegyei bíróság, mint fegyelmi bíróságnak Cseh Imre hegyközszenmiklósi ref. kántor tanító panaszlott elleni fegyelmi ügyében hozott ítélete ellen.

Í T É L E T:

A nagyvárad református egyházkerület bírósága, mint másodfokú fegyelmi bíróság, a beadott fellebbezést, mint alaptalant elutasítja és az érmelléki ref. egyházmegyei bíróságnak 1940. évi március 27-én tartott ülésében hozott ítéletét indokainál fogva jóváhagyja.

5. szám. Tárgy: A királyhágómelléki Egyházkerület fegyelmi bírósága, mint másodfokú bíróság a Papp Lajos volt presbiter piskolti egyháztag által a piskolti ref. egyház presbiteriuma ellen emelt fegyelmi

panasz folytán folyamatba tett fegyelmi ügyet, melyben az érmelléki ref. egyházmegye fegyelmi bíróságának időszaki tanácsa 1940. március 27-én 33—1940. sz. ítéletet hozott, az az ellen nevezett presbiterium, illetve Papp Imre és presbiter társai által beadott felebbezés folytán a mai napon tartott nyilvános tárgyaláson felülvizsgálván: zárt ülésben meghozta s nyilvánosan kihirdette a következő

V É G Z É S T:

Az Egyházkerületi fegyelmi bíróság az elsőfoku fegyelmi bíróság fenti keletü és számu ítéletének a panaszolt presbiteriek felmentéséről s panaszosnak költségeikbeni marasztalásáról rendelkező nem felebbezett részére nézve a felülvizsgálatot mellőzi,

az ítéletnek felebbezéssel megtámadott azt a részét pedig, amellyel az elsőfoku bíróság utasítja a piskolti presbiteriumot, hogy a templomjavítás költségeinek, az azzal kapcsolatban igénybevett kölcsönöknek az első 3. kivetést behajtása után még kiegyenlítettlen tartozásként jelentkező összege teljes rendezésére szükséges anyagi fedezetről haladéktalanul gondoskodják, a kivetendő rendkívüli egyházi adót késedelem nélkül hajtsa be és az egyházközség tartozásait rendezze — az egyházi törvények 5. V. törvénycikk 116. §-a 2-ik pontja és 5-ik pontja második bekezdése alapján feloldja, s jelen ügy iratait az érmelléki espereshez azzal rendeli megküldeni, hogy az I. törvénycikk 165. §. d. pontja alapján — elnöktársával együtt a piskolti együtt a piskolti egyház presbiteriumának a szükséges utasításokat adja meg, az egyház vagyoni helyzetének, tartozásainak megállapítására és az adó-

kivetések és azok behajtására vonatkozólag, — s azok teljesítését ellenőrizze.

6. szám. Tárgy: Mátyássy István volt hegyközpályi i tanító visszavonja az egyházkerület 145—1938. számú ítélete ellen beadott és a konventi elnökséghez címzett felebbezését.

V É G Z É S :

Az egyházkerületi bíróság tudomásul veszi a felebbezés visszavonását s ennek alapján a 145—1938. számú ítéletet jogerősnek nyilvánítván, az ügyet lezártnak tekinti.

Miről az egyházkerületi elnökség a szükséges intézkedések megtétele végett és Mátyássy István tanító értesítettik.

Betűrendes tárgymutató.

Ambrus Julia felebbezése	— — — — —	57
Aradi felebbezés	— — — — —	78
Árvaházról Püspök úr jelentése	— — — — —	32
Baldácsi alapról jelentés	— — — — —	66
Belényes járulékainak rendezése	— — — — —	10-a
Dr Benedek Imre felebbezése	— — — — —	53
Bene Ferenc emlékének megörökítése	— — — — —	22
Berendi beszolgáló lelkész díjlevele	— — — — —	88
Biharpüspöki tanítói díjlevelek	— — — — —	80
Biharszentjánosi tanítói díjlevelek	— — — — —	81
Bihari tanítói díjlevelek	— — — — —	79
Borsi kántortanítói díjlevél	— — — — —	81
Cseh Imre fegyelmi ügye	— — — — —	4
Dr Csikesz Sándor halála	— — — — —	23
Özv. Csuka Ferencné kérelme	— — — — —	54
Dr Darkó Jenő emléke	— — — — —	23
Egri tanító díjlevél	— — — — —	87
Egri kölcsön ügye	— — — — —	91
Egyházkerületi közig. pénztár költségvetése 1940—41. évre		8
Elemi iskolákról Püspök ur jelentése	— — — — —	30
Elpusztult egyházközségek életrekeltése	— — — — —	63-b
Érmelléki e. m. Özvegy Árva Gyámintézete	— — — — —	60
Felsőbányai bánya-részvények eladása	— — — — —	92
Főgondnok ur közgyűlést megnyitó beszéde	— — — — —	18
Frint Lajos ág. ev. püspök halála	— — — — —	24
Gáll László kérelme	— — — — —	8 sz. D.
Görömbey Péter halála	— — — — —	23
Gyűléstartási engedély bemutatása	— — — — —	2 sz.
Gyűlés berekesztése	— — — — —	93
Hazatérésünk felett örvendezés	— — — — —	28

Hazatéréssel kapcsolatos intézkedések	— — — —	29
Hegyközkovácsi kántortanítói díjlevél	— — — —	83
Időszaki tanács	— — — — — — — —	1
Igazgatótanácsnak adott felhatalmazás	— — — —	61
Internátusokról Püspök ur jelentése	— — — —	32
Iratterjesztési ügyosztály vezetése	— — — 8 sz. B. 1—3.	
Iratterjesztési kiadványok árának megállapítása	— — — — 8 sz. B. 4.	
Iratterjesztési megrendelések intézése	— — — —	65-a
Iratterjesztési vagyoni ügyekben bizottság járjon el	— — — —	65-c
Jelenvoltak a rendkívüli közgyűlésen	— — — —	4
Kádár Miklós felebbezése	— — — — — — — —	46
Károli Gáspár Irodalmi Társaság felszámolása	— — — —	62
Kiss Béla tanügyi bizottsági taggá választása	— — — —	70
Kisszántói kántortanítói díjlevél	— — — — — — — —	84
Kongrua egyenlősítése	— — — — — — — —	89
Korona átszámítása	— — — — — — — —	9
Költségvetés 1941. évre	— — — — — — — —	38
Közalap 1939. évi számadása	— — — — — — — —	63-c
Közalap tőkénének felszámolása	— — — — — — — —	63-a
Közalap 1940. évi kivetése	— — — — — — — —	63-d
Közalapi segélyek	— — — — — — — —	63-f
Középiskolákról Püspök ur jelentése	— — — — — — — —	31
Közigazgatási járulék megállapítása	— — — — — — — —	8-C
Központi tisztviselők fizetésügye	— — — — — — — — 8-A 1-3	
Laczák Dezső felebbezése	— — — — — — — —	47
Lelkészerterkezlet megszűnése	— — — — — — — —	74
Lőrinczi János sárközüjlaki volt gondnok adóssága	— — — — — — — —	73
Magyar családok telepítése	— — — — — — — —	76
Makai György felebbezése	— — — — — — — —	45
Máramarosszigeti lyceum földbérleti ügye	— — — — — — — —	36
Máramarosszigeti lyceum tulajdonjogi ügye	— — — — — — — —	27
Dr Márk Ferenc emléke	— — — — — — — —	23
Mátyási István bírósági ügyének megszüntetése	— — — — — — — —	6
Mezőtelegdi kántortanítói díjlevél	— — — — — — — —	85
Müller Béla felebbezése	— — — — — — — —	50
Nagybányai egyházközség adásvételi szerződése	— — — — — — — —	90
Nagybocskó ügyében intézkedés	— — — — — — — —	64
Nagy Lajos kérelme	— — — — — — — —	55
Nagyvárad református püspökség kérdése	— — — — — — — —	29
Nyugdíjintézet házvásárlása	— — — — — — — —	11
Nyugdíjintézet Alapszabályainak módosítása	— — — — — — — —	12

Nyugdíjintézet 1939—40. évi zárszámadása	— — —	39
Nyugdíjintézet bérházának átalakítási munkálatai	— —	41
Nyugdíjintézet 1941. évi költségvetése	— — — —	42
Nyugdíjintézeti ellátottak rendkívüli segélyezése	— —	43
Nyugdíjintézeti Alapszabály módosítása	— — — —	44
Nyüvedi kántortanítói díjlevél	— — — — — —	86
Orth Imre felebbezése	— — — — — — — —	49
Ottmayer Gyula lemondása	— — — — — — — —	70
Özvegyek rendkívüli segélyezése	— — — — — —	13
Piskolti presbitérium fegyelmi ügye	— — — — — —	5
Püspöki tisztségre beadott szavazatok felbontása	— —	6
Püspök ur közgyűlést megnyitó imádsága	— — —	17
Püspök ur évi jelentése 1939—40. évről	— — — —	26
Püspökválasztást megerősítő királyi rendelet levéltárba tétele	— — — — — — — — — —	27
Református Jövő ügye	— — — — — — — — — —	65-b
Rendkívüli közgyűlés megnyitása 1. és 2.	— — —	4
Rendkívüli közgyűlésről távol maradtak	— — — —	5
Rendes évi közgyűlésen megjelentek	— — — — — —	19
Rendes évi közgyűlésről távolmaradtak igazolása	— —	20
Resica földvétele	— — — — — — — — — —	72
Romániában maradt egyházközségek tartozása	— —	34
Romániában visszamaradt nyugdíjintézeti tagok helyzete		40
Rózsa Sándor emléke	— — — — — — — — — —	23
Sámy Gusztáv felebbezése	— — — — — — — — — —	52
Segélyosztó-bizottság jelentése	— — — — — — — — — —	67
Sipos Béla bírósági ügye	— — — — — — — — — —	2
Szavazatot nem küldött egyházak	— — — — — — — — — —	7
Számadási év 1940 december 31-én bezárul	— — —	35
Szántó Béla felebbezése	— — — — — — — — — —	56
Szendrei Dénes felebbezése	— — — — — — — — — —	51
Tanitók kölcsön ügye	— — — — — — — — — —	14
Tanitók nyugdíjjogosultsága időpontjának megállapítása		58
Tanitói korpótlékok ügye	— — — — — — — — — —	69
Tankönyvkiadó-bizottság jelentése	— — — — — — — — — —	71
Tanszerraktárról jelentés	— — — — — — — — — —	78
Tisztviselők választása körüli eljárásról rendelettvörvény		15
Tisztviselők választásáról kiadott rendelettvörvény által megkivánt bizottság választása	— — — — — — — —	16
Üdvözlő táviratok	— — — — — — — — — —	21
Vadai Béla esperes a rendkívüli közgyűlésen elnököl. 1 és 2		

Vadnay Erzsébet bírósági ügye	—	—	—	—	—	—	—	3
Vasuti féláru jegy kérése	—	—	—	—	—	—	—	77
Várady Attila felebbezése	—	—	—	—	—	—	—	48
Váradlessi misszió ügye	—	—	—	—	—	—	—	63-e
Vegyesházasságok kérdése	—	—	—	—	—	—	—	75
Veress Béla kérelme	—	—	—	—	—	—	—	59
Welti Henrik halála	—	—	—	—	—	—	—	25
Zárszámadás 1939—40. évről jóvá hagyatott	—	—	—	—	—	—	—	33

